

BEYNƏLXALQ NÜFUZUMUZUN GÖSTƏRİCİSİ

— Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının strateji hədəflərinə uyğun addımlar atır. Təşkilatın Xankəndidə keçirilən 17-ci Zirvə görüşü də bunun təsdiqi kimi qiymətləndirilə bilər.

SƏHİFƏ 3-də

XARİCDƏN MAL GƏTİRƏNLƏR ÜÇÜN YENİ QAYDALAR

— Xaricdən şəxsi istifadə üçün mal gətirənlərə dair yeni qayda tətbiq olunacaq. Dəyişiklik kommersiya məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan malların keçirilməsi ilə bağlı yaranacaq gömrük ödənişlərinə şamil olunacaq.

SƏHİFƏ 11-də

QÜLLƏLƏR, PƏRİLƏR VƏ NAĞILLAR ŞƏHƏRİ

— Kopenhagen Skandinaviya və Baltıqyanı regiona hava qapısıdır. Şəhərin özünəməxsus əyləncə ruhu da var. İnsanlar Strogetdə fəvvarələrin ətrafında toplaşaraq gəzir, rəqs edir, mahnı oxuyur və əylənirlər.

SƏHİFƏ 14-də

“KASPI” QƏZETİ 1881-Cİ İLİN YANVARINDAN NƏŞR OLUNUR. QƏZETİN ÇAPI 1999-CU İLDƏ BƏRPA OLUNUB

Kaspi

5 İYUL ŞƏNBƏ 2025 | № 25 (4226)

ÜÇ ƏSRİN QƏZETİ

Qiyməti - 60 qəpik

www.kaspi.az

ŞUŞA 2026-CI İLDƏ ECO-NUN TURİZM PAYTAXTI ELAN EDİLDİ

XANKƏNDİDƏ TARİXİ ECO ZİRVƏSİ

İlham Əliyev: “İndi Azərbaycan Ermənistanın xarabazara çevirdiyi torpaqlarda yeni şəhərlər və kəndlər inşa edir. “Böyük Qayıdış” Proqramı icra edilir. Bu günə qədər 16 şəhər və kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışını təmin etmişik”.

XANKƏNDİ SEÇİMİNİN XÜSUSİ MƏNASI VAR

Dövlət başçısı bildirib ki, Zirvə görüşünün Qarabağda, Xankəndidə təşkil edilməsinin xüsusi mənası var. Ermənistanın işğalından azad edilmiş torpaqlarımızda artıq bir neçə mühüm beynəlxalq tədbir keçirilib: “Hazırda işğaldan azad edilmiş bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri aparılır”.

ECO-NUN İŞİNDƏ FƏAL İŞTİRAK EDİRİK

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Azərbaycan ECO-nun işində həmişə fəal iştirak edib: “2026-cı ilin Şuşa şəhərinin ECO-nun Turizm paytaxtı elan edilməsinə görə təşəkkürümü bildirirəm. İqtisadi sahədə əməkdaşlığı dərinləşdirmək üçün bu gün müzakirə ediləcək məsələlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir”.

SƏHİFƏ 2-də

Prezidentlərin bəyanatlarındakı ştrixlər

ÖZBƏKİSTANLA MÜNASİBƏTLƏRİN YENİ YOL XƏRİTƏSİ

— Prezidentlərin mətbuata birgə bəyanatları əlaqələrin çoxşaxəli olmasını, iki ölkənin bir çox sahədə, o cümlədən təhlükəsizlik sahəsində strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində perspektiv əməkdaşlıq imkanlarını göstərir. İqtisadi, təhsil, siyasi, təhlükəsizlik, energetika sahələrində birgə layihələr çox şeydən xəbər verir.

SƏHİFƏ 4-də

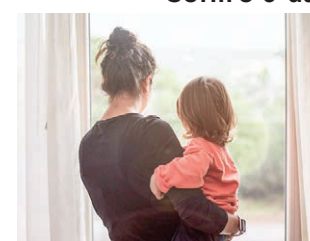
— Azərbaycan-Özbəkistan əlaqələri regionda əməkdaşlığın və inteqrasiyanın əsas platformalarından biri kimi getdikcə daha böyük rol oynayır.

MAKRON FRANSASI BORC ÇUXURUNDA

— Fransa Makronun siyasəti nəticəsində Avropanın iqtisadi baxımdan ən problemlı ölkələrindən birinə çevrilib. Ölkənin xarici borcu pik həddə çatıb. Belə davam edərsə, dövlət defoltla üzləşə bilər.

SƏHİFƏ 6-da

NİKAHSIZ ANALAR, SƏNƏDSİZ UŞAQLAR

— Qeyri-rəsmi nikahdan doğulan uşaqların sayı qorxuducu həddədir. Bu say kəndlərdə daha çoxdur. Ekspertlərin fikrincə, qanunvericilikdə müəyyən dəyişikliklər edilməli, maarifləndirmə gücləndirilməlidir.

SƏHİFƏ 8-9-da

TARİX, SİYASƏT VƏ İNSAN FƏCİSİ

— “Şah Abbas Namə” insan həyatında yaşanan mənəvi-psixoloji dramdır. Bu tamaşada şahmat oyunu siyasətin sərt reallığını simvollaşdırır, insanın iradəsi ilə taleyin labirintlərində mübarizəsini göstərir.

SƏHİFƏ 15-də

AZƏRBAYCANIN TƏLƏBLƏRİ HÜQUQA ƏSASLANIR

RUSİYA İLƏ MÜNASİBƏTLƏRDƏ ETİMAD BÖHRANI

— Yekaterinburqda azərbaycanlıların yaşadığı evlərə Rusiya hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən həyata keçirilən basqınlar zamanı qanunazid əməllər nəticəsində iki həmvətənimizin həlak olması, bəzilərinin ağır bədən xəsarətləri nəticəsində yaralanması Bakı-Moskva münasibətlərində gərginlik yaradıb.

SƏHİFƏ 5-də

— Münasibətlərin normal axara qayıtması Rusiyanın sərgiləyəcəyi mövqeyə bağlıdır. Azərbaycan güclü, müstəqil dövlətdir və kimliyindən asılı olmayaraq, hər bir məsələdə maraqlarını müdafiə etməyə tam qadirdir. İllərin təcrübəsi bir daha göstərir ki, Bakı ilə təzyiq dili ilə danışmaq cəhdləri əvvəlcədən uğursuzluğa məhkumdur.

Şəxsiyyət vəsiqəsi ilə bağlı yenilik

SƏHİFƏ 10-da

Yerin altını öyrənmədən üstündə iş aparanda...

SƏHİFƏ 7-də

Pul sizi idarə etməməlidir, siz pulu idarə etməlisiniz!

SƏHİFƏ 13-də

İpoteka predmetinin satışı qaydası dəyişir

SƏHİFƏ 10-da

Azərbaycan basketbolu tarixində ilk

SƏHİFƏ 16-da

XANKƏNDİDƏ TARİXİ ECO ZİRVƏSİ

İlham Əliyev: “İndi Azərbaycan Ermənistanın xarabazara çevirdiyi torpaqlarda yeni şəhərlər və kəndlər inşa edir. “Böyük Qayıdış” Proqramı icra edilir. Bu günə qədər 16 şəhər və kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışını təmin etmişik”.

İyulun 4-də Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə görüşü keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşündə iştirak edən dövlət və hökumət başçılarını, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərini qarşılayıb. Prezident İlham Əliyev Zirvə görüşündə çıxış edib.

XANKƏNDİ SEÇİMİNİN XÜSUSİ MƏNASI VAR

Dövlət başçısı bildirib ki, Zirvə görüşünün Qarabağda, Xankəndidə təşkil edilməsinin xüsusi mənası var. Ermənistanın işğalından azad edilmiş torpaqlarımızda artıq bir neçə mühüm beynəlxalq tədbir keçirilib: “Hazırda işğaldan azad edilmiş bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzurd genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri aparılır. Ermənistan Azərbaycan ərazilərinin təxminən 20 faizini 30 ilə yaxın işğal altında saxlamış, etnik təmizləmə həyata keçirmiş, bir milyondan artıq soydaşımızı öz dədə-baba torpağından didərgin salmışdır.

Azərbaycan xalqı və dövləti heç vaxt işğalla barışmamışdır. Dəfələrlə Ermənistana və onun arxasında duran dövlətlərə bildirdik ki, əgər Ermənistan öz xoşu ilə işğal edilmiş torpaqlardan çıxmazsa, biz hərbi yolla öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa edəcəyik. Əfsuslar olsun ki, Ermənistan və onun havadarları bizim bu xəbərdarlığımızı

ciddi qəbul etməyiblər. Nəticədə, peşman olublar.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan Ermənistanı döyüş meydanında darmadağın edərək 300-dən çox şəhər və kəndi azad etdi. Ermənistan 10 noyabr 2020-ci il tarixində kapitulyasiya aktı imzalamağa məcbur oldu”.

ERMƏNİSTAN AZƏRBAYCANA 150 MİLYARD DOLLAR ZİYAN VURUB

Dövlət başçısı qeyd edib ki, işğal dövründə Ermənistan şəhər və kəndlərimizi, mədəni və dini abidələrimizi yer üzündən silib: “Dövlət qurumlarından ibarət komissiya öz işinə xarici ekspertləri cəlb edərək, beynəlxalq təcrübədən yararlanmaqla işğal nəticəsində Azərbaycana vurulmuş zərəri təxminən 150 milyard ABŞ dolları məbləğində qiymətləndirmişdir. Ermənistan torpaqlarımızda bir milyondan çox mina basdırıb. Vətən müharibəsindən bu günə qədər 400-ə yaxın soydaşımız mina partlaması nəticəsində həlak olub və ya ağır yaralanıb”.

“16 ŞƏHƏR VƏ KƏNDƏ QAYIDIŞI TƏMİN ETMİŞİK”

İlham Əliyev qeyd edib ki, indi Azərbaycan Ermənistanın xarabazara çevirdiyi torpaqlarda yeni şəhərlər və kəndlər inşa edir. “Böyük qayıdış” proqramı icra edilir: “Bu günə qədər 16 şəhər və kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışını təmin etmişik. Hazırda azad edilmiş ərazilərdə 50 mindən çox insan yaşayır, çalışır və təhsil alır.

Ermənistandan deportasiya olunmuş qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının təmin edilməsi də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Keçən ay İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının İstanbulda keçirilmiş Nazirlər Şurasında bütün 57 üzv ölkənin yekdillik qərarı ilə Ermənistandan zorla didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququna dəstək ifadə edən qətnamənin qəbul olunmasını yüksək qiymətləndiririk”.

“ÖLKƏMİZDƏ ÇOX MÜSBƏT SƏRMAYƏ İQLİMİ VAR”

Dövlət başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan ECO-nun işində həmişə fəal iştirak edib: “2026-cı ilin Şuşa şəhərinin ECO-nun Turizm paytaxtı elan edilməsinə görə təşəkkürümü bildirirəm. İqtisadi sahədə əməkdaşlığı dərinləşdirmək üçün bu gün müzakirə ediləcək məsələlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycana gəldikdə, bizim ölkəmizdə çox müsbət sərmayə iqlimi vardır. Son 20 il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatına 350 milyard ABŞ dollarına yaxın sərmayə qoyulmuşdur ki, bunun da yarısı xarici sərmayədir. Bu gün Azərbaycan bir çox ölkələrin enerji təhlükəsizliyini təmin edir və müxtəlif qaz boru kəmərləri vasitəsilə 12 ölkəyə təbii qaz ixrac edir. Bu göstəriciyə görə, biz dünyada ön sıralardayıq. Şərqi-Qərbi

və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri Azərbaycan üzərindən keçir və ECO-ya üzv ölkələrin əksəriyyəti bu dəhlizlərdən istifadə edir”.

XANKƏNDİ SÜLH MƏRKƏZİ OLACAQ

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Xankəndi şəhərinin sülh mərkəzi olacağına ürəkdən inandığını bildirib. “Türkiyə 2024-2030-cu illəri əhatə edəcək proqramla 100 milyon ton karbon tullantılarını azaltmağı hədəfləyir. Azərbaycanda keçirilən COP29 tədbirində qəbul edilmiş sənədlərinin təsdiqlənməsinin ölkəmizdə son mərhələdə olduğunu qeyd etmək istəyirəm. Şuşanın 2026-cı il üçün ECO turizm mərkəzi seçilməsi münasibətilə Prezident İlham Əliyev başda olmaqla azərbaycanlı qardaşlarımızı təbrik edirəm”, - dövlət başçısı vurğulayıb.

LİDERLƏRDƏN MARAQLI TƏKLİFLƏR

İran Prezidenti Məsud Pezeşkian bildirib ki, ECO-nun potensialı region ölkələrinin inkişafına, rifahına kömək edə bilər. Onun sözlərinə görə, ECO-ya üzv ölkələr arasında ticarət sazişi nəzərdən keçirilməlidir: “ECO-da Azad Ticarət Zonası yaratmaq hədəflənməlidir”.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev bildirib ki, əzəli Azərbaycan torpaqlarının inkişaf etməsinə və çiçəklənməsinə görə şadırdılar. O, Daşkənddə ECO ölkələrinin ticarət nazirlərinin görüşünün keçirilməsini təklif edib.

Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov bildirib ki, iqlim dəyişikliyi bütün dünya ölkələri üçün

təhlükə yaradır. İqtisadiyyatların inkişafı da iqlim dəyişikliyi ilə sıx əlaqədirdir: “İqlim dəyişikliyi enerji sektoru da daxil olmaqla həyatın bütün sahələrinə yenidən baxmağı vacib edir. Bərpa olunan enerji sahələrinin artırılması və digər istiqamətlərdə səylərimizi artırmağa çağırıram”.

Pakistan Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif qeyd edib ki, Zirvə görüşü Azərbaycanın tarixi şəhəri - Xankəndidə yüksək səviyyədə təşkil olunub.

Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon bildirib ki, ölkəsi ECO-ya üzv ölkələrlə ticarət döviyyəsinə artırmaqda maraqlıdır.

Zirvə görüşünün sonunda yekun bəyanat qəbul edilib.

BEYNƏLXALQ NÜFUZUMUZUN GÖSTƏRİCİSİ

Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının strateji hədəflərinə uyğun addımlar atır. Təşkilatın Xankəndidə keçirilən 17-ci Zirvə görüşü də bunun təsdiqi kimi qiymətləndirilə bilər.

AZAD ƏLİYEV
azad.eliyev@kaspi.az

Azərbaycan daha bir möhtəşəm beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi etdi. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə görüşü Xankəndidə təşkil olundu. Vaxtilə separatizm, terror yuvası olan Xankəndi indi Azərbaycanın ən təhlükəsiz şəhərlərindən biri kimi dövlət və hökumət başçıları qonaq etdi.

ECO-nun 17-ci Zirvə görüşünün ölkəmizdə yüksək səviyyədə təşkili, qəbul edilən mühüm qərarlar və səsləndirilən bəyanatlar Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun göstəricisidir. Bu təşkilat çərçivəsində rəsmi Bakının üzv dövlətlərlə istər çoxtərəfli, istərsə də iktərəfli formada sahib olduğu münasibətlər həm regional, həm də beynəlxalq səviyyədə mühüm rola malikdir.

XANKƏNDİDƏN DÜNYAYA ÜNVANLANAN MESAJ

Qeyd edək ki, Azərbaycan 1992-ci ildən ECO-nun üzvüdür. Bu illər ərzində Bakı təşkilat daxilində özünün fəallığı, həyata keçirilən layihə və təşəbbüslərə mühüm töhfələri ilə seçilib. Üzv dövlətlərlə iqtisadiyyat, ticarət, enerji, nəqliyyat, turizm, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə çoxistiqamətli əməkdaşlıq platformaları yaradılıb. Mövcud əməkdaşlıq təşəbbüsləri tək iqtisadi və humanitar yox, həm də təhlükəsizlik, sülh və sabitliyin təminində Azərbaycan önəmli rol oynayır. Bu baxımdan Zirvə görüşünün Xankəndidə təşkili Azərbaycanın dünyaya ünvanladığı mesaj kimi dəyərləndirilə bilər. Yerləşdiyi bölgədə uzun illər mövcud olmuş separatizm, terror və hərbi qarşıdurma təhdidlərini ali rəhbərliyinin uzaqgörən və düşünülmüş addımları ilə, hərbi-siyasi yollarla ortadan qaldırıb.

Xatırladaq ki, hazırda geosiyasi və geoiktisadi baxımdan mühüm əhəmiyyətə malik böyük bir coğrafiyanı əhatə edən ECO 1964-cü ildə Türkiyə, Pakistan və İran tərəfindən "Regional İnkişaf üçün Əməkdaşlıq" adı altında yaradılıb. Təşkilat 1985-ci ildən etibarən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı adını alaraq fəaliyyətini daha da genişləndirib. Üzv dövlətlərin coğrafi mövqeləri, Avropa və Çin arasında yerləşməsi təşkilata olan marağı və onun əhəmiyyətini daha da artırır. Mövcud beynəlxalq konyunkturada yeni təhlükəsiz tranzit dəhlizləri, nəqliyyat qovşaqları və enerji sistemlərinə ciddi tələbin yarandığı heç kimə sirr deyil. Qərbin Mərkəzi Asiya və Çinlə, cənub dövlətlərinin şimala tranzit bağları məhz təşkilata üzv ölkələrin yerləşdiyi coğrafiyada kəşifir. Bu məsələdə ən mühüm rol isə təbii ki, Azərbaycana məxsusdur.

Beynəlxalq nəqliyyat və tranzit dəhlizləri

Ölkəmizin birbaşa təşəbbüsü ilə reallaşdırılan beynəlxalq layihələr, həyata keçirilən iqtisadi təşəbbüslər, regional liderlik mövqeyi Azərbaycanın ECO üzvləri üçün nə dərəcədə mühüm əhəmiyyətə malik olduğunun göstəricisidir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu və Cənub Qaz Dəhlizi kimi layihələr bu təşəbbüslərin sadəcə bir qismidir. Təşkilat daxilində üzv dövlətlərlə əməkdaşlıq qarşılıqlı hörmət və bərabər hüquqluluğa əsaslanır.

Bu baxımdan Azərbaycan ECO-nun strateji hədəflərinə uyğun addımlar atır. Bununla da regionda sabitliyin

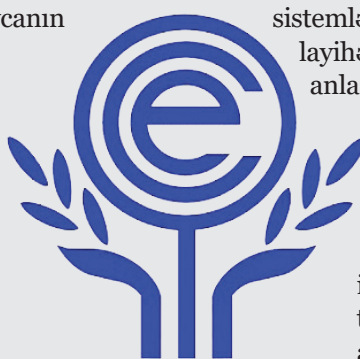
və inkişafın təmininə mühüm töhfələr verir. Bu təşəbbüslərin ardıcıl həyata keçirildiyini müşahidə etməkdəyik. Şimal-Cənub, Şərq-Qərb nəqliyyat və enerji marşrutları Azərbaycanda kəşifir və ölkəmiz açar rolunu oynayır. Bakı ECO çərçivəsində Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu və Orta Dəhliz kimi təşəbbüslərin reallaşdırılmasında vazkeçilməz tərəfdaş rolundadır. Bu gün Azərbaycan ECO regionunda nəqliyyat, tranzit sahəsində aparıcı aktor kimi çıxış edir.

Üzv dövlətlərin enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə

Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Cənub Qaz Dəhlizi kimi layihələr isə təşkilatın əhatə etdiyi coğrafi məkanda enerji təhlükəsizliyinin təminində son dərəcədə mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu, Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş və istehsalçı, tranzit ölkə olduğunun göstəricisidir.

Ölkəmizin təşkilat çərçivəsində və daha böyük coğrafiyada enerji təhlükəsizliyinin təminində reallaşdırdığı layihələr tək ənənəvi enerji

mənbələri ilə çərçivələnmiş. Azərbaycan yaşıl enerji layihələrinə də böyük vəsait yatırır. Bu istiqamətdə ECO üzvü olan Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında enerji sistemlərinin birləşdirilməsi layihəsi üzrə imzalanan anlaşmanı xüsusi qeyd edə bilərik. Bu təşəbbüs regionda alternativ enerji mənbələrinin səmərəli istifadəsini, enerji təhlükəsizliyinin artırılmasını və dayanıqlı inkişafın təmin olunmasını hədəfləyir.

Economic Cooperation Organization

ÜÇÜNCÜ ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

Xatırladaq ki, Azərbaycan artıq iki dəfə ECO-nun Zirvə görüşlərinə ev sahibliyi edib. 2006-cı ilin mayında və 2012-ci ilin oktyabrında Bakıda keçirilmiş IX və XII Zirvə görüşləri də uğurla reallaşdı. Həmin Zirvə görüşlərində əldə edilən razılaşmalar ECO-nun keyfiyyətə yeni bir mərhələyə, əməkdaşlığın bir üst müstəviyə keçməsində mühüm rol oynayıb. İstər əvvəlki, istərsə də Xankəndidə təşkil olunan 17-ci Zirvə görüşündə Azərbaycanın təşəbbüsü ilə qəbul edilən qərarlar, ideyalar təşkilat çərçivəsində ölkəmizin lider mövqeyə malik olduğunu bir daha göstərir. Bakının regional integrasiya, iqtisadi inkişafı ilə bağlı addımları təqdirə qayışılır və dəstəklənir.

ÖZBƏKİSTANLA MÜNASİBƏTLƏRİN YENİ YOL XƏRİTƏSİ

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin Azərbaycana dövlət səfəri iki dost və qardaş ölkə arasında münasibətlərin genişləndirilməsi prizmasından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Qarşılıqlı təmaslar uzunmüddətli gələcəyə yönəlik yeni strategiya hazırlanmasını stimullaşdıracaq.

AQŞIN KƏRİMOV

İyulun 2-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Azərbaycana dövlət səfərinə gəldi.

Bu səfər iki dost və qardaş ölkə arasında münasibətlərin genişləndirilməsi prizmasından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Səfər proqramından aydın oldu ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev özbəkistanlı həmkarı ilə strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin hazırkı vəziyyətini və gələcək inkişaf perspektivlərini müzakirə edib. Eyni zamanda təhlükəsizlik, siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi yolları nəzərdən keçirilməsi gündəmdə olub.

Bu, iki dövlətin uzunmüddətli gələcəyə yönəlik yeni strategiya hazırlamasını stimullaşdıracaq. Ona görə də bu mühüm səfər Azərbaycan və Özbəkistan arasında yüksələn xətt üzrə inkişaf edən münasibətlərin növbəti təzahürü kimi qiymətləndirilməlidir.

QIYMƏTLİ STRATEJİ TƏRƏFDAŞLIĞIN MƏZMUNU

Qeyd edək ki, dövlət səfəri ölkələr arasındakı münasibətlərin ən yüksək məqamını ifadə edir. Bu cür səfərlər ölkələr arasındakı münasibətlərin aliliyini göstərir, onun strateji tərəfdaşlıq və dostluq əlaqələrinə söykəndiyinin dəlili kimi çıxış

edir. Dövlət səfəri çərçivəsində imzalanan sənədlər ikitərəfli əməkdaşlığın hüquqi bazasını möhkəmləndirir və qarşılıqlı münasibətlərin gələcək inkişafı üçün yol xəritəsi rolunu oynayır. Diqqət yetirmək lazımdır ki, Şavkat Mirziyoyev Azərbaycana səfəri zamanı:

- Prezident İlham Əliyevlə təkbətək görüş keçirdi;
- Bakıda “Özbəkistan” parkının təməli qoyuldu;
- Özbəkistanın Azərbaycandakı səfirliyinin yeni binasının açılışında iştirak etdi;
- Azərbaycan lideri ilə Xəzər dənizinin sahilində yerləşən “Sea Breeze” istirahət mərkəzində oldu.

Səfərin bu sıx qrafiki Azərbaycan-Özbəkistan əlaqələrinin qarşılıqlı maraqların inkişafını yüksəldən dəyərə malikdir.

Belə qiymətli strateji tərəfdaşlığın məzmunu liderlərin Azərbaycan-Özbəkistan Ali Dövlətlərarası Şurasının ikinci iclasında və prezidentlərin mətbuata birgə bəyanatlarında da ifadə olundu.

Şuranın iclasından sonra prezidentlər Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında imzalanmış sənədlərin mübadiləsi mərasimində iştirak etdilər.

Mərasimdə Azərbaycan Respublikasının və Özbəkistan Respublikasının Ali Dövlətlərarası Şurasının ikinci iclasının Qərarını imzaladılar. Bundan başqa “Azərbaycan

Respublikası ilə Özbəkistan Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilənin həyata keçirilməsi üzrə 2025-2029-cu illər üçün “Yol xəritəsi” də daxil olmaqla bir neçə mühüm sənəd mübadilə edildi.

PREZİDENTLƏRİN BƏYANATLARINDAKI ŞTRİXLƏR

Prezidentlərin mətbuata birgə bəyanatları əlaqələrin çoxşaxəli olmasını, iki ölkənin bir çox sahədə, o cümlədən təhlükəsizlik sahəsində strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində perspektiv əməkdaşlıq imkanlarını göstərir. İqtisadi, təhsil, siyasi, təhlükəsizlik, energetika sahələrində birgə layihələr çox şeydən xəbər verir.

Bu əlaqələr Azərbaycanın Mərkəzi Asiyadakı, Özbəkistanın isə Cənubi Qafqazdakı qarşılıqlı maraqlarını dəstəkləyəcək. Azərbaycan və Özbəkistan Mərkəzi Asiya ilə Cənubi Qafqazı vahid geosiyasi imkanlar müstəvisində nəzərdən keçirərkən strateji birlik, dostluq, etimad və qarşılıqlı faydaya söykəyirlər. Bu, regionda sülhün, sabitliyin, təhlükəsizlik və inkişafın təmin edilməsində mühüm rol oynayır.

REGIONAL İNTEQRASIYANIN ƏSAS PLATFORMALARINDAN BİRİ

Göründüyü kimi, Azərbaycan-Özbəkistan əlaqələri regionda əməkdaşlığın və inteqrasiyanın əsas platformalarından biri kimi getdikcə daha böyük rol oynayır. Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə inkişaf etdirdiyi strateji əlaqələr Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) inkişafına əhəmiyyətli töhfə verir. Bu münasibətlər təşkilatın prioritetlərinə – siyasi, iqtisadi və təhlükəsizlik sahələrində qarşılıqlı dəstək və birgə təşəbbüslərin reallaşdırılmasına tam uyğundur.

Bu əməkdaşlıq modeli Türk Dövlətləri

Təşkilatının regional və beynəlxalq arenada daha səmərəli, vahid və çevik aktor kimi çıxış etməsinə şərait yaradır. Beləliklə, Azərbaycan-Özbəkistan münasibətləri təşkilatın strateji prioritetlərinin həyata keçirilməsi üçün mühüm nümunə təşkil edərək TDT-nin güc olmaq istiqamətinə təkən verəcək.

Bununla da Azərbaycan Mərkəzi Asiyada yüksəliş dövrünə qədəm qoyur və prosesi Türk Dövlətləri Təşkilatının prioritetləri ilə uyğunlaşdıraraq strategiyani dövrüyyə daxil edir. Özbəkistanın Cənubi Qafqazdakı təmsilçiliyi isə Azərbaycanın vasitəsilə reallaşdırılır. Bu mənada Azərbaycanla Özbəkistan arasındakı sıx əməkdaşlıq Ermənistanın da regiondakı mövqeyinə gələcəkdə təsir göstərəcək. Ermənistan ya özünü TDT-nin strateji vizyonuna daxil edilmiş Zəngəzur dəhlizinin açılmasına razı salmalıdır, ya da geniş əməkdaşlıq bucağından kənarda qalmalıdır. Ona görə də yaranan imkanlar Ermənistanın izolyasiyadan çıxması üçün mühüm çağırış kimi şərh oluna bilər.

RUSİYA İLƏ MÜNASİBƏTLƏRDƏ ETİMAD BÖHRANI

**RUSİYANIN
“İRADLAR”I TUTARLI
ARQUMENTLƏRƏ
ƏSASLANMIR**

Münasibətlərin normal axara qayıtması rəsmi Moskvanın bundan sonra sərgiləyəcəyi mövqeyə və atacağı addımlara bağlıdır.

Azərbaycan güclü, müstəqil dövlətdir və öz milli maraqlarını müdafiə etməyə tam qadirdir.

AZAD ƏLİYEV
azad.aliyev@kaspi.az

İyunun 27-də Yekaterinburq şəhərində azərbaycanlıların yaşadığı evlərə Rusiya hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən həyata keçirilən basqınlar zamanı qanunazidd əməllər nəticəsində iki həmvətənimizin həlak olması, bəzilərinin ağır bədən xəsarətləri nəticəsində yaralanması Bakı-Moskva münasibətlərində gərginlik yaradıb. Səbəb isə bəllidir: Moskvanın qanunazidd əməllərə görə cavabdehlik daşımaqdan boyun qaçırması, əvəzində isə Bakıya qarşı təzyiq metoduna üstünlük verməsi.

QEYRİ-ADEKVAT MÖVQE

Rusiyanın mülki təyyarəmizi vürməsi nəticəsində Aktauda baş verən qəzada çoxsaylı insan tələfatının qeydə alınması faktından keçən müddət ərzində Moskvanın Azərbaycana münasibətdə yürütdüyü siyasətdə məlum dəst-xətt açıq şəkildə özünü göstərir. Rusiya siyasi dairələrində və mediasında Azərbaycanla bağlı sərgilənən qeyri-adekvat mövqe, informasiya resurslarımıza qarşı həyata keçirilən kiber hücumlar, deputatımızın hava limanından buraxılmaması, indi isə Yekaterinburq olayları bu silsilənin çox kiçik bir zərrəsidir. Soydaşlarımızın qətli ilə bağlı Bakının reaksiyasına Moskvanın münasibəti isə dövlətlərarası münasibətlər çərçivəsinə sığmır. Azərbaycanı “daxili işlərə qarışmaqda” ittiham edən Moskva soydaşlarımızın Rusiya vətəndaşları olduqlarını əsas gətirir. O zaman maraqlı bir sual yaranır: Rusiya rəhbərliyinin hər zaman ölkə sərhədlərindən kənarda yaşayan rusdillilərin müdafiəsi adı altında qonşu dövlətlərə müdaxiləsi bu məntiqə nə dərəcədə uyğunluq təşkil edir? Ukraynada illərdir davam edən, adına “xüsusi əməliyyat” deyilən dağıdıcı müharibənin də başlama səbəbi “rusdillilərin müdafiəsi” tezisi deyildimi? Bunlar nəzərə alındıqda, Azərbaycanın soydaşlarının işgəncə və zorakılıq nəticəsində qətlə yetirilməsini araşdırmaq tələbini “daxili işlərə qarışmaq”la əlaqələndirmək nə dərəcədə məntiqlidir?

BAKININ HAQLI TƏLƏBLƏRİ

Rəsmi Bakının mövqeyi diplomatik kanallar və notalar vasitəsi ilə dəfələrlə qarşı tərəfin diqqətinə çatdırılıb. Azərbaycanın tələblərinə diqqət edək:

- Rusiya hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən yol verilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı hərtərəfli və obyektiv araşdırma aparılsın, günahkarlar cəzalandırılsın.

- Reydlərlə bağlı Rusiya mediasında müşahidə olunan etnik dözümsüzlük təzahürlərinə, azərbaycanlılara münasibətdə “etnik cinayətkar qrup” kimi ifadələrdən istifadəyə son qoyulsun.

- Uzun müddət keçməsinə baxmayaraq, hələ də təyyarə qəzası ilə bağlı zəruri müvafiq tədbirlər görülməyib, real vəziyyətin təhrif edilməsi cəhdləri müşahidə olunur. Rusiya mediasında bir sıra rəsmi şəxslər və media nümayəndələri vasitəsilə ölkəmizə qarşı dezinformasiya kampaniyası aparılır və s.

Göründüyü kimi, dövlətlərarası münasibətlərin gərginləşməsinin başlıca səbəbkarı biz yox, qarşı tərəfdir

- özünü hər bir məqamda haqlı sayaraq Azərbaycanın tərəfdaş və bərabərhüquqlu ölkə kimi tələblərini nəzərə almamaqla prosesi daha da qəlizləşdirir.

Öz günahlarını etiraf etməkdən və hüququn aliliyinə əsaslanmaqdan yayınan Rusiyanın da Azərbaycana qarşı “özünəməxsus iradlar”ı var. Məsələn, şimal qonşumuzun əsas təbliğat vasitələrindən sayılan “Sputnik-Azərbaycan”ın fəaliyyəti niyə dayandırılır? Nə üçün konkret cinayət faktları əsasında saxlanılanların konsulluq əməkdaşları ilə dərhal görüşünə şərait yaradılır?... Bu “iradlar”ın heç biri tutarlı arqumentlərə əsaslanmır. “Sputnik-Azərbaycan”ın fəaliyyətinin milli qanunvericiliyimizin tələblərinə zidd olduğu xeyli müddət əvvəl qarşı tərəfin diqqətinə çatdırılsa da, Rusiya nədənsə keçən müddətdə zəruri addımlar atmadı. Əksinə, saxlanılanlardan ikisinin Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşı olmasına dair məlumatlar var. Şimal qonşumuz bununla bir daha Azərbaycan qanunlarına dırnaqarası yanaşdığını nümayiş etdirdi.

XİN-İN CAVABI

Saxlanılan Rusiya vətəndaşlarının konsulluq əməkdaşları ilə görüşünə gəldikdə isə, bu məsələ ilə bağlı Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatını xatırlatmaq yerinə düşər. “Rusiya tərəfindən 30 iyun və 1 iyul tarixlərində XİN-ə daxil olmuş müraciətlər dərhal aidiyyəti dövlət qurumuna ünvanlanıb. Həbs olunmuş şəxslərin kimliyi və təhqiqat aparın səlahiyyətli qurum barədə müvafiq məlumat Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında Konsulluq Konvensiyasının 39-cu maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən Rusiya tərəfinə təqdim olunub. Ümumilikdə, konvensiyaya uyğun olaraq müraciətlərə baxılması müddəti Rusiya tərəfinə məlumdur. Rusiyanın müxtəlif şəhərlərində saxlanılan və cəzaçəkmə müəssisələrində olan Azərbaycan vətəndaşları ilə konsulluq görüşlərinin təşkil olunması üçün dəfələrlə edilmiş müraciətlərimizə Rusiya

tərəfindən cavabların həftələrlə gecikdirilməsini Azərbaycan tərəfi heç zaman ictimaiyyətləşdirərək siyasiləşdirməyib”, - deyər XİN-in bəyanatında qeyd olunur.

UDUZAN TƏRƏF BİZ OLMAYACAĞIÇ

Bütün bunlar onu göstərir ki, münasibətlərin normal axara qayıtması Rusiyanın bundan sonra sərgiləyəcəyi mövqeyə və atacağı addımlara bağlıdır. Azərbaycan güclü, müstəqil dövlətdir və kimliyindən asılı olmayaraq, hər bir məsələdə maraqlarını müdafiə etməyə tam qadirdir. İllərin təcrübəsi bir daha göstərir ki, Bakı ilə təzyiq dili ilə danışmaq cəhdləri əvvəlcədən uğursuzluğa məhkumdur. Rusiyanın siyasi dairələri isə münasibətlərin gərginləşməsində müxtəlif qüvvələri ittiham etmək, digərlərini günahkar çıxartmaq əvəzinə, Bakının haqlı tələblərini yerinə yetirməklə bu gərginliyə son qoya bilərlər. Bir həqiqət var ki, bu məsələdə uduzan tərəf Azərbaycan olmayacaq.

MAKRON FRANSASI BORC ÇUXURUNDA

MAKRONUN OLİMPIYA YALANI

Yerli mediada yer alan xəbərlərə görə, Fransa hökuməti vətəndaşlara növbəti dəfə “kəmərlərini sıxmağı” məsləhət görür. Məlum olur ki, onları “ən ucuz olimpiada” nağılları ilə aldadıblar. 2024-cü ildə Parisdə baş tutan Yay Olimpiya Oyunları ilə bağlı qalmaqla ölkədə ciddi narazılıqlara yol açıb. Halbuki, hökumət bildirirdi ki, Fransanın oyunlar üçün təklifi “tarixdə ən qənaətcil”dir. Bildirilmişdi ki, oyunlar ölkəyə cəmi 3,98 milyard avroya başa gələcək ki, bu da “Sidney 2000”dən bəri ən ucuz Olimpiada olacaq. Təşkilat Komitəsi əsas xərclərin özəl investorlar tərəfindən qarşılanacağını, dövlətin töhfəsinin isə minimal olacağını təkid edirdi. Amma Fransa Auditorlar Məhkəməsinin bu yaxınlarda dərc etdiyi hesabatda hər şeyin tamamilə fərqli olduğu göstərilib. İlk hesablamalara görə, dövlət xərcləri təxminən altı milyard avro təşkil edib.

AVROPANIN ƏN PROBLEMLİ ÖLKƏSİ

Yeri gəlmişkən, Fransada mübahisəli pensiya islahatı ilə bağlı danışıqlar da çıxılmaz vəziyyətə düşüb. “Bloomberg”in yazdığına görə, bu, müxalifət partiyalarının etimadsızlıq səsvərməsi üçün birləşməyi təqdirə hökumətin yuxılma ehtimalını artırır. Baş nazir həmkarlar ittifaqları və işgüzar dairələrə minimum pensiya yaşının 62-dən 64-ə qaldırıldığı 2023-cü il qanununa yeni düzəlişlər etməyi tapşırıb. Hökumət iyulun ortalarına qədər xərclərin azaldılması və vergi artımlarını nəzərdə tutan yeni paketi təqdim etmək məcburiyyətindədir. Parlamentarilər tərəfindən bəyənilməyən bu tədbirlər artan dövlət borcuna nəzarət etmək üçün lazımdır. Hökumət hesab edir ki, büdcə kəsirini nəzarətdə saxlamaq üçün 2026-cı il büdcəsində daha 40 milyard avroya (46 milyard dollar) qənaət edilməlidir.

Fransa Makronun siyasəti nəticəsində Avropanın iqtisadi baxımdan ən problemlı ölkələrindən birinə çevrilib. Ölkənin xarici borcu pik həddə çatıb. Belə davam edərsə, dövlət defoltla üzləşə bilər.

AZƏR NURİYEV

Emmanuel Makronun prezidentliyi Fransa tarixinə xarici siyasətdə yaşanan uğursuzluqlarla yanaşı, iqtisadi problemlərin pik həddə çatdığı illər kimi də düşəcək. Onun idarəçiliyi dönməində həyata keçirilən sərəfəsiz və avantürist siyasət ölkəni fəlakətə sürükləyib. Beynəlxalq ekspertlərin qənaətinə görə, Fransa labirintin girişindədir və yaxın illərdə onun içində çabalayacaq. Ölkədə böhran meylləri davam edir, sadə vətəndaşların narazılıqları artır.

3,3 TRİLYON AVROLUQ XARICI BORC

Dövlət borcunun davamlı olaraq artması isə əsas təhdidlərdən biridir. Fransa Milli Statistika və İqtisadi Tədqiqatlar İnstitutunun məlumatına görə, ölkənin xarici borcu 3,3 trilyon avronu keçərək ÜDM-in 113,7 faizinə çatıb. Ötən ilin ikinci yarısında Fransanın xarici borcu daha 72 milyard avro artıb. Proqnozlara görə, 2027-ci ilə qədər bu göstərici 3,6 trilyon avroya çata bilər. Məhz indiki iqtidarın yarıtmazlığı nəticəsində Fransa dövləti hər il 60 milyard avro borc ödəyir. 2027-ci ildə isə bu rəqəmin 80

milyard avroya qədər yüksəlmə ehtimalı var. Bu durum yaxın gələcəkdə dövlətin təhsil, ədliyyə, təhlükəsizlik sahələrini, həmçinin “yaşıl iqtisadiyyat”a keçidi maliyyələşdirmək imkanlarını azaldacaq. Baş nazir Fransua Bayru da xarici borc öhdəliyinin artmasından narahatlığını ifadə edib. Onun sözlərinə görə, Fransanın bütün tarixi ərzində heç vaxt belə böyük xarici dövlət borcu olmayıb: “Ölkəmizin həddən artıq borcu var və bundan hər bir Fransa vətəndaşının xəbəri olmalıdır. İndi bizim vəzifəmiz bu borcu azaltmaqdır. Xarici borc Makronun dövründə daha 12 faiz artıb”. Baş nazir ölkənin xarici borcunu sosial modelin başı üstündən asılan “Damokl qılıncı” adlandırır. Hazırkı vəziyyət Fransanın sosial modeli, suverenliyi, gələcəyi üçün əhəmiyyətli təhlükə yaradır və ölkəni defolt təhlükəsi ilə üz-üzə qoyur. Bu durum Makronun impich-menti ilə də nəticələne bilər.

“BİZİM “MALİYYƏ MOTSARTIMIZ”

Əvvəllər sosial dövlətin tərəfdarı kimi çıxış edən Makron həm varlıları, həm də aztəminatlı təbəqəni özünə tərəf çəkməyi bacarmışdı. Lakin proseslərin gedişi göstərdi ki, o, Fransa tarixinin ən yarıtmaz prezidentidir. Tezliklə məlum oldu ki, o, faktiki olaraq Avropa

bürokratiyasının və böyük şirkətlərin maraqlarını müdafiə edir. Atdığı addımlardan sonra Makron 2018-ci ildə fransızların əhəmiyyətli bir hissəsini özündən uzaqlaşdırdı. Müqayisə üçün deyək ki, 2017-ci ilin may ayında, yəni Makronun prezidentliyinə qədər Fransanın dövlət borcu 1,980 trilyon

avro idi. “Bizim “maliyyə Motsartımız” (Makron nəzərdə tutulur - A.N.) səkkiz ildə ona 1,366 trilyon avro əlavə etməyi bacardı”, - deyər fransız iqtisadçılar bildirirlər. Qeyd olunur ki, bu borc Makron tərəfindən məqsədli şəkildə yaradılıb. Onu hakimiyyətə gətirən bankirlər və digər kreditorlar bu borcun faizi ilə varlanırlar. İndi Maliyyə Nazirliyi ümid edir ki, fransızlar iqtisadiyyatı canlandırmaq üçün daha çox xərcləməyə başlayacaqlar. Fransanın “Le Figaro” nəşrinin oxucuları Makronu Fransanın dövlət borcunun ÜDM-in 114%-i ilə rekord həddə çatması xəbərinə görə fəal şəkildə tənqid edirlər. Uzun illər Fransada da yaşayıb-yaratmış serb prodüser və rejissor Draqan Milinkoviç Fimon fransızların Makrona görə utandıqları qənaətindədir. O qeyd edir ki, Makronun zəifliyi nüfuzlu və güclü siyasi xadimlər olan sələfləri Şarl de Qoll və Fransua Mitteranın fonunda xüsusilə nəzərə çarpır.

BURADA SİZİN REKLAMINIZ OLA BİLƏR

Tel: (+994 55) 457-02-03 / (+994 77) 447-47-17

E-mail: kaspiqazeti@kaspi.az

YERİN ALTINI ÖYRƏNMƏDƏN ÜSTÜNDƏ İŞ APARANDA...

Bakıda tez-tez yollar çökür. Nəticədə insan ölümü ilə müşayiət olunan bədbəxt hadisələr qeydə alınır. Mütəxəssislərin fikrincə, bunun səbəbi ömrünü başa vurmuş kanalizasiya xətləridir. Lakin həmin xətləri tam olaraq dəyişmək mümkün deyil.

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

İyunun 26-da 1997-ci il təvəllüdlü Cümşüd Cümşüdlünün "Baksol" yolu adlanan ərazidə yer səthinin çökməsi nəticəsində kanalizasiya sularının axdığı kanala düşməsi nəticəsində faciəvi ölümü şok effekti yaratdı.

Xatırladaq ki, həmin ərazidə yer səthinin çökməsi ilk dəfə deyil. 2020-ci ildə də ərazidə asfalt çökmüş, bir maşın çuxura düşməkdən son anda xilas olmuşdu.

Mütəmadi olaraq Bakının müxtəlif yerlərində yolların çökməsi haqqında məlumatlara da rast gəlirik. Yaxın keçmişdə 8 Noyabr, Heydər Əliyev prospektlərində də belə çökmələr yaşanıb. Bəs, görəsən, Bakıda belə hadisələr niyə tez-tez baş verir? Bu kimi bədbəxt hadisələrdən necə qoruna bilərik?

CÜMŞÜDÜN ÖLÜMÜNƏ GÖRƏ CAVABDEH KİMDİR?

Hadisə ilə bağlı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyindən bildirilib ki, Bakı şəhərində yolun hərəkət hissəsindən kənarda yerləşən ərazilər, o cümlədən piyadalar üçün nəzərdə tutulmuş sahələr Agentliyin balansında deyil və qurumun xidmət göstərdiyi sahələrə aid olunmur: "Belə halların baş verməsinin əsas səbəbi yolun altından keçən kommunikasiya xətlərində yaranan texniki nasazlıqlardır".

Hadisənin baş verdiyi ərazi Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin "İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidməti" Publik hüquqi şəxsinin Bakı Su Kanal İdarəsinin balansındadır və həmin idarə tərəfindən istismar olunur. Qurumun mətbuat xidmətindən sorğumuza cavab olaraq bildirildi ki, həmin ərazidə yolboyu sağ və sol hissələrdə tikinti materialları bazarı fəaliyyət göstərir. Kanalizasiya quyuları həmin mağazaların altında qalıb, xəttin mühafizə zonası ağır çəkili tikinti materialları ilə yüklənib. Belə vəziyyət görülən işlərə mane olmaqla yanaşı, kollektorun üzərindəki yol örtüyünün çökməsi ilə nəticələnib.

Hikmət Babaoğlu

"SƏH- LƏN- KARLIĞI OLANLAR MƏSULİYYƏTƏ CƏLB EDİLMƏLİDİR"

Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoğlunun sözlərinə görə, Bakı şəhərinin su, kanalizasiya və drenaj sisteminin yenidən qurulmasına ehtiyac var. Çünki bu sistem köhnəlib: "Şəhərin alt sistemi dediyimiz bu avadanlıqları bir dəfəyə dəyişmək mümkün deyil. Bunun üçün müəyyən vaxt və maliyyə lazımdır. Müvafiq qurumlar hansı hissənin daha çox bərpaya ehtiyacı olduğunu müəyyənləşdirib, infrastruktur yenilənmələrinə başlamalıdır ki, belə hadisələr baş verməsin. Əgər hansısa qurumun səhlənkarlığı olubsa, mütləq qaydada məsuliyyətə cəlb olunmalıdır. Çünki həmin qurumlar vətəndaşlar qarşısında məsuliyyət daşıyırlar".

"ƏSAS SƏBƏB XƏTLƏRDƏKİ SIZMALARDIR"

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin Mühəndis kommunikasiya sistem və qurğularının tikintisi kafedrasının dosenti Aqşin Kərimov bildirdi ki, Bakıda yolların çökməsinin əsas səbəbi torpağın altından keçən kanalizasiya və drenaj sistemləridir: "Bakıdakı kanalizasiya sistemləri 1960-80-ci illərdə tikilib. Onlar ömrünü başa vurub və mütləq yenilənməlidir. Amma bu yenilənmə hələ də aparılmır. Həmin kanalizasiya xətlərinin üzərindən asfalt çəkiblər. Yer in altında bu borularda sızmalar baş verə bilər. Bu zaman torpaq yumşalır, asfaltın çökməsi ilə nəticələnir. Yeraltı su səviyyəsinin yüksək olmasını da nəzərə almalıyıq. Bu zaman da torpağın yumşalması mümkündür. Bakıda ağır texnikalar, avtomobillər hərəkət edir. Yeni binalar tikilən zaman bu kimi ağır maşınlar ərazilərə daxil olur. Bu da torpağa təsir edir. Amma əsas səbəb yerin altından keçən xətlərdəki sızmalardır".

"BU PROBLEM HƏMİŞƏ BİZİMLƏ OLACAQ"

A.Kərimovun fikrincə, kanalizasiya sistemlərimiz köhnə olduğundan, bu kimi çökmələr hər an hər yerdə baş verə bilər: "Bu problem həmişə bizimlə olacaq. Kanalizasiya xətlərinin ətrafı bərkidilməlidir. Asfaltda çat olduğunu görəndə vətəndaşlar ehtiyatlı olmalıdırlar. Bu xətləri söküb yenidən bərpa etmək mümkün deyil. Çünki elə xətlər var ki, binaların altından keçir. Yalnız sızma olan ərazini nəzarətə götürə bilərlər. Sızmanı da təmizləmə məntəqələrində öyrənirlər. Suyun həcmində azalma olduqda bilirlər ki, haradasa sızma var. Cavabdeh qurumlar birlikdə işləməlidirlər. Koordinasiyanın olmaması nəticəsində bu kimi hadisələr baş verir".

"YOL ÇƏKİLƏRKƏN ƏRAZİ ARAŞDIRILMALIDIR"

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin Geoloji kəşfiyyat fakültəsinin müəllimi, geoloq Allahverdi Tağıyevin sözlərinə görə, yerin altı öyrənilmədən üstündə iş aparanda belə bədbəxt hadisələr qaçılmazdır: "Yol çəkilərkən ərazinin mühəndislik geologiyası öyrənilməlidir. Bir neçə istiqamətdə quyular qazılır və analizlər aparılır ki, yerin kəsilişi nədən ibarətdir. Asfalt hansı süxurların üzərində olacaq. Bu, çox önəmlidir. Yumşaq süxurların yerinə bərk süxurlar doldurulmalıdır.

Allahverdi Tağıyev

Qrunt suyu səviyyəsi, toplanması, axını öyrənilir. Kanalizasiya sistemlərinin izolyasiyasına, kənarlarının bağlı olmasına, yola yaxın olub-olmamasına da baxılmalıdır. Ərazinin yüklənmə qabiliyyəti də araşdırılmalıdır. Bunun üçün də qurumlar birlikdə işləməlidir".

A.Tağıyev bildirir ki, əgər ərazi çökməyə meyillidirsə, oradan grunt suları, kanalizasiya xətləri, suvarma kanalları keçirsə, bunu təcrid etməyin yolları var: "Amma suyun kəsilməsi də tam həll deyil. Çünki yuyulma, boşalma olubsa, su kəsilsə belə ağırlıq zamanı yenidən çökmə ola bilər. Bu səbəbdən bünövrə möhkəmləndirilməlidir".

"MƏHƏLLƏLƏR, KÜÇƏLƏR, ARA YOLLAR TƏHLÜKƏDƏDİR"

Geoloqun fikrincə, belə hadisələrin qarşısını almaq üçün komissiya yaradılmalı və təhlükəli ərazilərə nəzarət gücləndirilməlidir: "Mərkəzi yollarda belə hadisələrin baş verməsi çox nadir hallarda olur. Amma məhəllələr, küçələr, ara yollarda heç bir araşdırma işləri aparılmadan asfalt vurulur. Yolun altında hansı proseslərin getdiyini bilmədiklərimizdən də bədbəxt hadisələr baş verir. Gözdən kənar yollara nəzarət gücləndirilməlidir".

AZƏRBAYCANDA ANADAN OLAN UŞAQLARIN ÜMUMİ SAYININ 12,9 FAİZİNİ QEYRİ-RƏSMİ NİKAHDAN DOĞULANLAR TƏŞKİL EDİB

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

NİKAHSIZ ANALAR, SƏNƏDSİZ UŞAQLAR

Qeyri-rəsmi nikahdan doğulan uşaqların sayı qorxuducu həddədir. Rəsmi rəqəmlərdən də görünür ki, bu say kəndlərdə daha çoxdur. Ekspertlərin fikrincə, qanunvericilikdə müəyyən dəyişikliklər edilməli, cəzalar sərtləşməli, maarifləndirmə güclənməlidir.

2024-cü ildə rəsmi qeydə alınmamış nikahda olan qadınlar tərəfindən 13 228 uşaq doğulub. Bu barədə məlumat Dövlət Statistika Komitəsinin “Azərbaycan rəqəmlərdə” adlı qısa məcmuəsində əks olunub. Qeyd edilib ki, bu uşaqların 5 158-i şəhərdə, 8 070-i isə kəndlərdə dünyaya gəlib. Məlumata əsasən, bu rəqəm diri doğulan uşaqların ümumi sayının 12,9 faizini təşkil edib. Kənd yerlərində belə hallar daha çoxdur.

ƏN YÜKSƏK GÖSTƏRİCİ 2022-Cİ İLDƏ QEYDƏ ALINIB

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin baş məsləhətçisi, hüquqşünas Rafiq Mahmudovun sözlərinə görə, nikahdan kənar dünyaya gələn uşaqların sayında əvvəlki illər ilə

müqayisədə 2024-cü ildə cüzi azalma müşahidə olunsada, rəqəm yüksək olaraq qalmaqdadır. 2022-ci ildə bu rəqəm 18 min idi, 2023-cü ildə isə 15 minə kimi enib (15.622). Onun sözlərinə görə, komitənin fəaliyyəti nəticəsində erkən nikahların sayında xeyli azalma müşahidə olunub və tam olaraq qarşısının alınması üçün işlər davamlı olaraq aparılır: “Məsələn, 2024-cü ildə Dövlət Komitəsinin təşəbbüsü ilə Azərbaycanda nikah yaşının bir il azaldılmasına yol verilən hal aradan qaldırılıb. Əgər əvvəllər vətəndaşlar (burada daha çox valideynləri qeyd etmək lazımdır) müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına müraciət edib nikah yaşını bir yaş azalmasına nail olurdularsa, 2024-ci ildə qanunvericilikdə aparılan dəyişikliklərdən sonra və 1 iyul 2025-ci ildən etibarən bunu etmək mümkün olmayacaq. Nikaha daxil olmaq istəyənlər hər bir şəxs üçün nikah yaşı minimum olaraq 18 yaş müəyyən edilib”.

“Seriallar, sosial şəbəkələr və bəzi tanınmış simaların davranışları cəmiyyətdə nikahsız birlikdə yaşamağın getdikcə daha geniş şəkildə normal qəbuluna səbəb olur.”

ÖNCƏ RƏSMİ, SONRA DİNİ KƏBİN

R.Mahmudovun fikrincə, nikahdankənar dünyaya gələn uşaqların mövcudluğu bir neçə səbəblə bağlıdır: “Bu, 2024-cü ilin ortalarına kimi cəmiyyətdə yayılmış erkən nikah problemi və son dövrdə yayılmaqda olan qeyri-rəsmi münasibətlərin, nikahların mövcudluğudur. Nikaha daxil olan şəxslər və ya onların yaxınları (valideynləri) öncə rəsmi yox, dini kəbinin bağlanmasına üstünlük verirlər. Rəsmi nikah olmadan dini kəbinin bağlanması qeyri-qanunidir. Bu kimi nikahları bağlayan din xadimləri inzibati və cinayət məsuliyyətinə cəlb oluna və gələcəkdə onların fəaliyyətlərinə qadağa qoyula bilər. Bu kimi şəxslərin fəaliyyətinin aşkar edilməsi üçün müvafiq dövlət orqanları tərəfindən mütəmadi olaraq işlər aparılır”.

“MÜASİRLİK VƏ “AZAD SEÇİM” KİMİ TƏQDİM OLUNUR”

Hüquqşünas bildirdi ki, digər səbəb son illərdə aparılan təbliğatdır: “Seriallar, sosial şəbəkələr və

bəzi tanınmış simaların davranışları cəmiyyətdə nikahsız birlikdə yaşamağın getdikcə daha geniş şəkildə normal qəbuluna səbəb olur. Əvvəllər qınanan bu davranış bu gün müasirlik və “azad seçim” kimi təqdim olunur. Bu da ailə institutunun formalaşmasına mənfi təsir göstərir. Bu tendensiya və ya ailə modeli daha çox Avropa ölkələrində müşahidə olunur. Xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, ailə bir valideyndən ibarətdir və bu da ailədə dünyaya gələn uşağın həm psixoloji, həm də maddəni olaraq formalaşmasında müəyyən boşluqların yaranmasına gətirib çıxarır. Bu uşağın tənha qalma riskləri daha çoxdur. Hər bir uşağın tərbiyəsində hər iki valideynin iştirakı mütləqdir. Bu, uşağın şəxs kimi formalaşmasına, eyni zamanda onun psixoloji cəhətdən möhkəmlənməsinə kömək edir”.

“HƏM QADININ, HƏM DƏ UŞAĞIN HÜQUQLARI POZULUR”

R.Mahmudovun sözlərinə görə, bu nikahlar qeyri-rəsmi olduğundan nikahda olan şəxslərin, əsasən də qadınların və dünyaya gələn uşaqların hüquqlarının pozulması riskləri daha çoxdur: “Belə nikahların pozulması üçün müvafiq qurumlara və ya məhkəməyə müraciət etmək lazım deyil, nikahların pozulması qısa bir müddətdə aparılır. Ən əsası odur ki, digər ailə üzvlərinin fikri və istəyi nəzərə alınmır. Bu isə birgə nikah dövründə əldə olunmuş daşınan və daşınmaz əmlakın bölünməsi və ya vərsəliyin müəyyən edilməsində problemlərin yaşanmasına, o cümlədən 18 yaşına çatmayan övladlarına məhkəmə yolu ilə təyin olunan alimentin alınmasında problemə çevrilə bilər. Əgər uşağın sənədlərində onun əsl atasının adı və kimliyi qeyd olunmayıbsa, bunu sübut etmək prosesi uzun və çətin olur. Vətəndaşlar rəsmi nikaha daxil olmaqla

özünü və dünyaya gələcək uşağın hüquqlarını, maraqlarını qoruyurlar”.

Baş məsləhətçi bildirir ki, dövlət komitəsi ailə institutunun möhkəmləndirilməsində maraqlıdır. Çünki ailə institutu cəmiyyətin özəyi, bünövrəsidir.

“GƏNCLƏR QEYRİ-RƏSMİ YAŞAMAĞI DAHA ÜSTÜN TUTURLAR”

Elm və Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın üzvü, “Ümidli gələcək” İctimai Birliyinin icraçı direktoru Kəmalə Aşumovanın fikrincə, burada tək iki insandan söhbət getmir. Həmçinin dünyaya gələn uşaqlar və onların gələcəyi də var. Nikahdankənar doğuşların baş verməsi ailə dəyərlərinə də təsir edir: “Belə hallar ailə institutunu da zəiflədir. Statistika göstərir ki, normativlər artıq dəyişib. Əgər belə davam edərsə, uşaqların atasının soyadını daşınması, aliment vərsəliyi kimi hüquqlarda çətinlik yaşanacaq. Rəsmi münasibətlərə inam azalacaq”.

K.Aşumova düşünür ki, hazırkı dövrdə gənclər rəsmi nikah bağlamaqdansa, qeyri-rəsmi yaşamağı daha üstün tuturlar: “Gənclərin nikahdankənar münasibət yaşamağı seçməsi onların hüquq məsuliyyəti və sosial təzyiqdən yayınmaq istəməsi ilə bağlıdır. Məsuliyyət götürməkdən çəkinirlər. Kişi düşünür ki, sabah məndən mülk, yaxud aliment istənilməyəcək. Azadlıq istəyi və fərdi həyat tərzində gənclərin rəsmi nikahdan yayınmasına səbəbdir. Boşanma statistikalarını da görürlər, eşidirlər, bu da ailə qurmaqlarına maneə yaradır. Qadınların iqtisadi asılılığı və hüquqsuzluğu da rol oynayır. Qadın bu və digər səbəblərdən bu addımı atmağa razılıq verir. Erkən nikah da belə hallarda baş verir. Bəzən illər keçsə də, rəsmi nikah bağlanmır”.

Rafiq Mahmudov

Kəmalə Aşumova

“HƏVƏSLƏNDİRİCİ TƏDBİRLƏR TƏŞKİL EDİLMƏLİDİR”

Müsaibimiz sənədlərinə görə, qanunvericilikdə həmin qadınların, uşaqların sosial təminatını, təhsil və gələcək həyatını əhatə edən sosial islahatlara ehtiyac var. Nikahdankənar uşaqların və qadınların hüquqlarının qorunması, kişilərin isə məsuliyyət daşınması üçün tədbirlərin görülməsi vacibdir: “Regionlarda, kəndlərdə xidmət, məsləhət mərkəzlərinin olması lazımdır ki, insanlar hüquqları pozulduqda haraya müraciət edəəcəklərini bilsinlər. Təbliğat və maarifləndirmə də vacibdir. Nikahın hüquqi əhəmiyyəti barədə regionlarda geniş işlər aparılmalıdır. 2023-cü ildən məktəblərdə qızlar və oğlanlar üçün ayrı-ayrılıqda reproduktiv sağlamlıq mövzusunda dərslər keçirilir. Cinsi təhsil, hüquqi biliklər, ailə planlaşdırılması kimi mövzuların, xüsusilə regionlarda artırılması və genişləndirilməsinə ehtiyac var. Bunun tək uşaqlara deyil, həmçinin gənclərə, ailə qurmağa hazırlaşan insanlara aşılması çox vacibdir. Nikahın stimullaşdırılması üçün həvəsləndirici tədbirlər təşkil edilməli, güzəştlər olmalıdır. Gənclərin istifadə etdiyi platformalarda, sosial şəbəkələrdə real hekayələrlə, sosial çarxlarla onlara mesaj ötürə bilərik. Rəsmi nikah olmadan dini nikah bağlanması ilə bağlı cəzalar olmalıdır. Atalığın sübutu

ilə bağlı DNT testləri asanlaşmalıdır”.

“RƏSMİ NİKAHLARIN SAYI DAHA DA AZALCAQ”

“Təmiz Dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalovanın da sözlərinə görə, qeyri-rəsmi nikahlardan dünyaya gələn uşaqlar sənədsiz olduqlarından bir çox problemlərlə üzləşirlər: “Sovet dönmində təbliğat bu idi ki, birinci rəsmi nikah olmalıdır. Yalnız yaşı xeyli yuxarı olan, ahlı yaşlı insanlar birgə yaşayırdı. Hazırda isə dini nikahın daha vacib olduğu ilə bağlı təbliğat gedir. Əgər bu yanaşma normaya çevrilsə, rəsmi nikahların sayında xeyli azalma yaranacaq. Bu da ölkəmiz üçün xoşagəlməz nəticələrə səbəb ola bilər. Ola bilər ki, ikili münasibətlər olur. Evli insanların kənarında başqa uşağı da dünyaya gəlir. Belə hallarda atalığın müəyyən edilməsi ilə bağlı çətinliklər yaşanır. Əksər vaxt həmin uşaqlar vərsəlik hüququndan məhrum olur. Qadınlar rüsum ödəyə bilmir. Övladlarına sənəd almaq üçün rəsmi atalığın müəyyən

edilməsini gözləyirlər. Bəzi hallarda uşağın sənədi olmadığından uzun müddət təhsildən yayınır. Sağlamlıq problemləri zamanı normal müayinələrdən keçə bilmir”.

“VALİDEYNLƏR CƏZALANDIRILMALIDIR”

Sosioloq Mail Yaqubun fikrincə, bu kimi halların qarşısının alınması üçün maarifləndirmə, cəza tədbirləri paralel aparılmalıdır: “Bunların bir hissəsi dini kəbinlə dünyaya gələn uşaqlardır. Kənd yerlərində bəzi insanlar rəsmi nikah bağlamağa həvəs göstərmirlər və dini kəbinlə kifayətlənirlər. Bu da hüquqi maarifləndirmənin olmamasından irəli gəlir. Rəsmi nikahın olmaması dövlətin işinə də maneədir. Çünki hər hansı proqram hazırlanırsa, rəsmi doğulan uşaqları nəzərə alır. Qeyri-rəsmi qeydiyyat nəzərə alınmır. Bu, sonradan insanlara sosial problemlər yaradır. Kəndlərdə daha çoxdur, çünki oradakı insanların hüquqi savadı şəhərə nisbətən daha azdır. İnsanlar öz hüquqlarını bilmirlər. Rəsmi nikahın zərurətini anlamırlar. Sadə dildə insanlara hüquqlarını başa salmaq lazımdır. Müəyyən cəza mexanizmləri də nəzərdə tutula bilər. Yəni, nikahdankənar dünyaya gələn uşaqlar varsa, bu halda valideynlər müxtəlif formada cərimə oluna, cəza tətbiqi oluna bilər. Bunlar olmalıdır, çünki rəqəmlər artmaqdadır”.

Mehriban Zeynalova

Mail Yaqub

Foto: Tapdıq Abdullayev/Global Photostock

“SOCAR Fiber” və “TurkNet” arasında razılaşma

“SOCAR Türkiye Enerji”nin törəmə müəssisəsi olan “SOCAR Fiber” və “TurkNet” şirkəti Türkiyənin internet infrastrukturunu gücləndirmək məqsədilə strateji əməkdaşlıq sazişi imzalayıblar. Bu barədə “Report” “SOCAR Türkiye Enerji”nin sosial şəbəkələrdəki məlumatına istinadən xəbər verir. “Layihə çərçivəsində Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri (TANAP) boyunca uzanan 1 850 km uzunluğundakı “SOCAR Fiber”in fiber-optik rabitə xətti “TurkNet”in magistral şəbəkəsinə inteqrasiya ediləcək”, - məlumatda bildirilib. Qeyd olunub ki, əməkdaşlıq çərçivəsində Gürcüstandan Yunanıstana qədər uzanan bu fiber-optik rabitə xətti indi Bursa, Eskişehir, Ankara, Sivas, Ərzurum, Qars şəhərləri yaxınlığından da keçəcək və bu yaşayış məntəqələrindəki istifadəçilərə yüksək sürətli və sabit internet bağlantısı təmin edəcək. “SOCAR Fiber” 2013-cü ildə IP trafikinə və yüksək sürətli internet bağlantısına artan tələbatı qarşılamaq üçün təsis edilib. Şirkət 20 şəhər və 67 rayonda xidmət göstərir.

Şəxsiyyət vəsiqəsi ilə bağlı yenilik

Şəxsiyyət vəsiqəsində göstərilən məlumatlara yaşayış yeri və vətəndaşlıq məlumatları əlavə ediləcək. Eyni zamanda elektron daşıyıcıda (çipdə) əvvəlki variantla müqayisədə yalnız daha zəruri məlumatların saxlanması təklif olunur.

Milli Məclis şəxsiyyət vəsiqəsində göstərilən məlumatlara yaşayış yeri və vətəndaşlıq məlumatlarının əlavə edilməsi təklifini birinci oxunuşda təsdiqləyib. “Report” xəbər verir ki, “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında” qanuna təklif olunan dəyişiklik layihəsi parlamentin iyulun 4-də keçirilən növbədənəkar sessiyası üzrə növbəti iclasında müzakirəyə çıxarılıb.

YAŞAYIŞ YERİ DƏ VƏSIQƏDƏ ƏKS OLUNACAQ

Qeyd olunub ki, dəyişiklik layihəsi Azərbaycan vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsinin Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının (ICAO) 9303 nömrəli standartının tələblərinə uyğunlaşdırılması, həmçinin şəxsiyyət vəsiqəsinin istifadəsi üzrə yaranmış bəzi çətinliklərin aradan qaldırılması

məqsədilə hazırlanıb.

Məlumatla görə, Azərbaycan vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi səyahət sənədi kimi də (Türkiyəyə münasibətdə) istifadə olunur. Şəxsiyyət vəsiqəsinin üzərində şəxsin ünvanı barədə məlumatın əks olunmaması vəsiqənin istifadəsi üzrə bəzi çətinliklərə səbəb olur. Bu baxımdan, şəxsiyyət vəsiqəsinin formasında və üzərində olan məlumatların dairəsində dəyişiklik edilməsi zərurəti yaranıb. Buna görə də şəxsiyyət vəsiqəsində əks olunan məlumatların tərkibinin yenilənməsi təklif olunur.

Belə ki, şəxsiyyət vəsiqəsində göstərilən məlumatlara yaşayış yeri və vətəndaşlıq məlumatları əlavə ediləcək. Eyni zamanda elektron daşıyıcıda (çipdə) əvvəlki variantla müqayisədə yalnız daha zəruri məlumatların saxlanması təklif olunur.

Məlumatların kriptografik mühafizəsi

Təklif olunan digər dəyişiklik ondan ibarətdir ki, vətəndaşın ailə vəziyyəti, valideynləri, uşaqları, hərbi vəzifəsi və digər məlumatlar artıq birbaşa elektron daşıyıcıda deyil, İAMAS (idarələrarası avtomatlaşdırılmış məlumat-axtarış sistemi) vasitəsilə saxlanılacaq və kriptografik mühafizə olunacaq. Şəxsiyyət vəsiqəsi ilə bağlı məlumatların kriptografik mühafizəsi, onların məxfiliyinin, bütövlüyünün və icazəsiz müdaxilədən qorunmasının təmin olunması məqsədini daşıyır.

BU HALDA DÖVLƏT RÜSUMU TUTULMAYACAQ

Qanun layihəsində vəsiqənin verilməsi qaydalarına da dəyişikliklər

təklif olunur. Vəsiqə dəyişdirilməli olan hallara yaşayış yerinin dəyişməsi əlavə olunur. Bundan başqa, əgər vəsiqə və ya elektron daşıyıcısında texniki və ya məzmunla bağlı səhv aşkar edilərsə, düzəlişin dövlət rüsumu tutulmadan həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Beləliklə, təklif olunan bu dəyişikliklər şəxsiyyət vəsiqəsi ilə bağlı məlumatların daha müasir sistemlərdə, təhlükəsiz və çevik şəkildə idarə olunmasını, həmçinin sənədləşmə prosedurlarının və xidmətlərin vətəndaş üçün sadələşdirilməsini təmin edəcək. Dəyişiklik layihəsi səsverməyə çıxarılaraq birinci oxunuşda qəbul edilib.

İPOTEKA PREDMETİNİN SATIŞI QAYDASI DƏYİŞİR

Milli Məclis Azərbaycanda ipoteka predmetinin satışı qaydasının dəyişməsinə ilk oxunuşda qəbul edib. “Report” xəbər verir ki, “İpoteka haqqında” qanuna təklif olunan dəyişiklik parlamentin iyulun 4-də keçirilən növbədənəkar sessiyası üzrə iclasında müzakirəyə çıxarılıb. Dəyişikliyə əsasən, Azərbaycanda tərəflərin notariat qaydasında təsdiqlənmiş razılaşması əsasında məhkəməyə müraciət edilmədən

tutma yönəldilən ipoteka predmeti satılarkən satış üsulu və satışı həyata keçirməli olan şəxs, hərracların keçirilməsi qaydası, o cümlədən hərrac

baş tutmadıqda sonrakı prosedurların müəyyən edilməsi, tərəflərin hüquq və vəzifələri və əmlakın satış qiyməti tərəflərin razılığı ilə

müəyyən olunacaq. Sənədə əsasən, buna müvafiq olaraq hərracların keçirilməsi qaydası, hərracın baş tutmaması, hərracın etibarsız sayılması ilə bağlı müddəalar qanundan çıxarılır. Layihə səsverməyə çıxarılaraq birinci oxunuşda qəbul edilib.

XARİCDƏN MAL GƏTİRƏNLƏR ÜÇÜN YENİ QAYDALAR

Gömrük Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə əsasən, şəxsi istifadə üçün mal gətirən fiziki şəxslər gömrük borcunu ya birbaşa ödəyər, ya da alternativ təminat alətləri vasitəsilə yerinə yetirə bilirlər. Ekspertlər dəyişikliyin müsbət və mənfi tərəflərinin olduğunu deyirlər.

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

Xaricdən şəxsi istifadə üçün mal gətirənlərə dair yeni qayda tətbiq olunacaq. Bu, Gömrük Məcəlləsinə təklif edilən dəyişikliyə əksini tapıb. Dəyişiklik fiziki şəxslər tərəfindən gömrük sərhədindən kommersiya məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan malların keçirilməsi ilə bağlı yaranacaq gömrük ödənişləri ilə əlaqədardır. Maraqlıdır, yeni qaydalar nəyi dəyişəcək və hansı zərurətdən hazırlanıb?

VƏSAİTLƏRİN HƏRƏKƏTİNİ İZLƏMƏK

Millət vəkili Vüqar Bayramov bildirdi ki, dəyişikliklərin əsas məqsədi ödənişlərdə şəffaflığı təmin etmək və vəsaitlərin hərəkətini izləməkdir: “Söhbət Dövlət Gömrük Komitəsinə və büdcəyə yönəlik ödənişlərdən gedir. Prinsipcə, vəsaitin hansı mənbədən ödənilməsinin fiskal baxımdan ciddi fərqi olmaya bilər. Lakin şəffaflıq və çirklə pulların yuyulmasına qarşı mübarizə baxımından bu ödənişlərin birbaşa məsul və ya öhdəlik daşıyan şəxs tərəfindən həyata keçirilməsi olduqca vacibdir”.

Millət vəkili vurğulayır ki, bu yanaşma Avropa İttifaqı da daxil olmaqla, bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə artıq tətbiq olunur: “Yeni sistem ödəniş prosesini daha izlənilə bilən edir, şəffaflığı artırır və çirklə pulların yuyulmasına qarşı mübarizədə effektiv alətə çevrilir. Vətəndaşlar üçün bu, sadəcə texniki yenilik deyil - həmçinin fiskal intizamın güclənməsi, dövlət gəlirlərinin şəffaf şəkildə idarə olunması və ümumilikdə daha sağlam maliyyə mühitinin formalaşması baxımından mühüm addımdır”.

LİMİTLƏR ÖDƏNİLMƏDİYİ HALDA YARANAN MƏSULİYYƏT

İqtisadçı-ekspert Asif İbrahimov deyir ki, qanuna təklif olunan dəyişiklik limitlər ödənilmədiyi halda yaranan məsuliyyət məsələlərini tənzimləməyi nəzərdə tutur: “Bu məsələ fiziki şəxslərin şəxsi istifadə üçün, yəni kommersiya məqsədilə gətirmədiyi mallara şamil olunur. Bildiyiniz kimi, daha əvvəl bu istiqamətdə müəyyən limitlər təyin olunmuşdu. Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən, həmin limit çərçivəsində mallar gömrük rüsumundan azad edilirdi. Hazırda isə qanuna təklif olunan dəyişiklik həmin limitlər ödənilmədiyi halda yaranan məsuliyyət məsələlərini tənzimləməyi nəzərdə tutur. Yəni bu halda fiziki şəxs zəmanət təqdim etməli,

bank təminatı göstərməli və digər mexanizmlərlə öhdəliklərini təsdiqləməlidir. Bu yanaşma beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılmış addım kimi qiymətləndirilə bilər və dünyanın bir çox ölkəsində tətbiq olunur”.

Bəs hüquqi tərəfdən bu dəyişiklik vətəndaşda hansı öhdəlikləri yaradır?

ÖLKƏYƏ GƏTİRİLƏN MALLARA MÜNASİBƏTDƏ YENİ HÜQUQİ REJİM

“Nota Bene Consulting” MMC-nin direktoru, vəkil Roman Qaraşov deyir ki, sözügedən dəyişikliklər, əslində, gömrük borcunun ödənilməsi və ya onun təmin edilməsi mexanizminin institusional şəkildə yenidən tənzimlənməsinə yönəlib. Bu isə gömrük öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində həm fiskal tələblərin, həm də fiziki şəxslərin hüquqlarının balanslaşdırılması cəhədidir: “Gömrük Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklərə əsasən, şəxsi istifadə üçün mal gətirən fiziki şəxslər gömrük borcunu ya birbaşa ödəməklə, ya da Gömrük Məcəlləsinin 258.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş alternativ təminat alətləri vasitəsilə yerinə yetirə bilirlər. Bu təminat formalarına girov, bank zəmanəti, gömrük orqanının depozit hesabına ödəniş, sığorta müqaviləsi, üçüncü şəxsin zəmanəti, avans ödənişi daxildir. Bu alətlər, əslində, ümumdünya gömrük hüququnda tanınan təminat mexanizmləridir və Avropa İttifaqının Gömrük Məcəlləsi, Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Kioto Konvensiyası və digər beynəlxalq hüquqi sənədlərdə də geniş tətbiq olunur”.

FİZİKİ ŞƏXSİN HÜQUQLARI NECƏ QORUNUR?

Vəkil bildirir ki, vətəndaşların gömrük qərarlarından narazı qaldıqda istifadə edə biləcəyi müdafiə vasitələri inzibati və məhkəmə qaydasında tənzimlənir: “İnzibati müstəvidə gömrük qərarından narazı qalan şəxs həmin qərarı yuxarı gömrük orqanında şikayət edə bilər. Məhkəmə müstəvisində isə həmin qərar inzibati məhkəməyə təqdim olunaraq hüquqi mübahisənin məhkəmə nəzarəti qaydasında baxılması ilə mümkündür”.

“Gömrük orqanlarının malları saxlaması halında fiziki şəxsin hüquqları necə qorunur” sualına gəldikdə isə, vəkil bildirir ki, fiziki şəxslərin hüquqları bir

necə əsas prinsip əsasında qorunmalıdır: “Mülkiyyət toxunulmazlığı - Konstitusiya və AİHM-in 1 sayılı Protokolu, mübahisəyə dair məlumatlandırma hüququ, təqsirsizlik prezumpsiyası və mütənasiblik prinsipi ilə qorunur. Müdaxilə yalnız hüquqi əsas olduqda və zəruri hallarda tətbiq oluna bilər. İkincisi, saxlanılan malların təhlükəsizliyi və geri qaytarılması ilə bağlı məsuliyyətdir. Gömrük orqanı saxlanılan mallara görə məsuliyyət daşıyır. Əgər malların saxlanması əsassız və ya prosedur qaydalarına zidd həyata keçirilibsə, fiziki şəxs kompensasiya tələbi ilə mülki iddia qaldıra bilər”.

VƏTƏNDAŞLAR ÜÇÜN MALİYYƏ ÇEVİKLİYİ

Dəyişikliyin müsbət tərəflərindən danışan həmsöhbətimiz vurğulayır ki, yeni qaydalar gömrük öhdəliklərinin təmin olunmasında alternativ alətlərin tətbiqini mümkün edir və bu da vətəndaşlar üçün maliyyə çevikliyi yaradır: “Eyni zamanda, ödənişlərin üçüncü şəxslər tərəfindən həyata keçirilməsi hüquqi plüralizm şəraitində yaradır və sosial dəstək sisteminin hüquqi təzahürü kimi çıxış edir. Bundan əlavə, gömrük idarələrinin fəaliyyətində risk

əsaslı yanaşmanın tətbiqi sayəsində vətəndaşlara qarşı əsassız nəzarət və müdaxilələrin qarşısı alınır. Bu isə həm şəffaflığın artırılmasına, həm də vətəndaş məmnuniyyətinin yüksəlməsinə xidmət edir”.

Mənfi nəticələrə toxunan R.Qaraşov qeyd edir ki, təminat mexanizmlərinin tətbiqində maliyyə resursları olmayan şəxslər üçün bu dəyişikliklər olçatanlıq problemini yarada bilər: “Eyni zamanda prosedurların qeyri-müəyyənliyi və gömrük orqanlarına verilmiş geniş səlahiyyətlər sui-istifadə riskini artırır. Normativ mexanizmlərin tətbiqi zamanı insan hüquqlarının qorunmasına dair effektiv nəzarət mexanizmlərinin olmaması isə hüquqi ziddiyyətlərə səbəb ola bilər”.

Asif
İbrahimov

Vüqar
Bayramov

Roman
Qaraşov

Foto: Firudin Səlimov - Global Photostock

QƏHRƏMANLIĞI İLƏ ƏBƏDİYYƏT QAZANAN ZABİT

Elçin Şükürov Bakıda müqəddəs ruhların uyuduğu Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunub. Vətəni uğrunda həyatını qurban verən qəhrəmanların əbədi istirahət yeri olan bu xiyaban indi xalqın öz oğul və qızlarını ehtiramla yad etdiyi məkana çevrilib.

ƏRTURAN İSMAYIL

Birinci Qarabağ müharibəsi Azərbaycanın tarixinin ən faciəli və qəhrəmanlıqla dolu mərhələlərdən biri olub. Müstəqilliyimizin ilk illərinə, dövlətçiliyimizin, hərbi-siyasi, iqtisadi gücümüzün zəif dövrünə təsadüf edən bu müharibə xalqımızın ürəyində mübarizə ruhunu oyadıb. 1991-1994-cü illəri əhatə edən qanlı-qadali günlərdə hərbiçilərimiz öz sağlamlıqlarını, həyatlarını Vətənin gələcəyi uğrunda qurban verib, ən ağır şərtlər altında ölkənin ərazi bütövlüyünü qorumağa çalışıblar.

ADI HƏR ZAMAN İGİDLİK SİMVOLU KİMİ ANILIR

Bu çətin dövrdə hərbiçilərimizlə yanaşı, bir çox mülki vətəndaşlar könüllü olaraq Vətəni müdafiə etmək üçün ayağa qalxıb, silaha sarılıb, görünməmiş qəhrəmanlıq göstərirlər. Belə mərd insanlardan biri də Şükürov Elçin Siyavuş oğludur. Adı hər zaman igidlik, fədakarlıq simyolu kimi anılan Elçin Şükürov 6 sentyabr 1962-ci ildə Bakıda anadan olub. Qəhrəmanımızın yaxınları onu sakit, yaxşı və mənəvi cəhətdən düzgün bir insan olaraq xatırlayırlar.

Uşaqlıqdan təhsilə, idmana və xarici dilləri öyrənməyə maraq göstərən Elçin 1979-cu ildə 159 sayılı orta

məktəbi bitirdikdən sonra dənizçi peşəsinə böyük maraq göstərmiş. Lakin valideynlərinin məsləhətini dinləyib, coğrafiya fakültəsində ali təhsil almaq üçün sənədlərini Bakı Dövlət Universitetinə verib.

XOCALI SOYQIRIMI HƏYATINI KÖKLÜ ŞƏKİLDƏ DƏYİŞDİ

1984-cü ildə ali təhsilini başa vuran Elçin Şükürov əvvəlcə geodeziyaçı işləyib, sonra isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Geologiya İnstitutunun elmi işçisi olub. O, elmi sahədə daha böyük uğurlara imza atmağı hədəfləyib. Lakin 1992-ci ilin fevralında ermənilərin Xocalı sakinlərinə qarşı törətdiyi soyqırımı onun həyatını köklü şəkildə dəyişib.

Yaşadığı acı onun ruhuna dərinlən

təsir edib, sarsıdıb. Xocalı soyqırımı yalnız itkini simvollaşdırmayıb, həm də Elçinin içində Vətəninə qorumaq üçün sönməz bir arzu yaradıb. Bu daxili çağırışa cavab olaraq, o, elmi sahədə

fəaliyyətini sonlandıraraq, könüllü olaraq Milli Ordu sıralarına qoşulub, Vətənin müdafiəsinə qalxıb.

ƏN ÇƏTİN DÖYÜŞLƏRDƏ İŞTİRAK EDİR

Qeyd edək ki, 1992-ci ilin martında 772 sayılı yeni briqada yaradılıb. Hərbiçilər arasında "İnterbrigada"

adlanan bu birlikdə Azərbaycanın müxtəlif millətlərinin nümayəndələri təmsil olunub. Bu briqada Azərbaycan xalqının birliyini və həmrəyliyini nümayiş etdirib, hər kəsin ümumi təhlükə qarşısında birləşdiyi bir dövrün təcəssümü olub. Briqada Bakı

yaxınlığında intensiv hərbi təlimlər keçdikdən sonra Qarabağa göndərilib və ən çətin döyüşlərdə iştirak edib. Bu briqadanın şəxsi heyətinin üzvü olan baş leytenant Elçin Şükürov da Qarabağın qaynar nöqtələrində düşməne qarşı vuruşub. O, hərbi əməliyyatlarda özünü yalnız cəsur bir zabit kimi deyil, həm də ən çətin döyüş tapşırıqlarını yerinə yetirə bilən peşəkar hərbiçi kimi göstərmiş. Elçin Şükürovun döyüş yoldaşları onu cəsur, qorxmaz, təvazökar, öz uğurlarına və nailiyyətlərinə nümayişkarənə şəkildə sevinməyən, qəhrəmanlıqları ilə öyünməyən biri kimi xatırlayırlar.

TƏKBƏŞİNƏ 28 ERMƏNİ HƏRBÇİSİNİ MƏHV EDİB

Elçin Şükürovun iştirak etdiyi ən mühüm hərbi əməliyyatlar Ağdərənin müdafiəsi uğrunda döyüşlər olub. Son damla qanına kimi Vətən torpağını qoruyan Elçin Şükürov 1992-ci il iyulun 4-də şəhər erməni işğalçılarından azad edilərkən düşmən gülləsinə tuş gəlib, şəhidlik zirvəsinə ucalıb. O, öz ölümü bahasına döyüş yoldaşlarının təhlükəsizliyini təmin etməyi bacarıb.

Yaşadığı şərəfli ömür yolu, iştirak etdiyi döyüşlərlə Elçin Şükürov yalnız Vətən borcunu yerinə yetirməyib, həm də həqiqi vətənpərvərliyin nümunəsi olub. Vətəni qorumaq onun üçün yalnız vəzifə deyil, müqəddəs bir missiya olub. Təkcə son döyüşdə təkbəşinə 28 erməni hərbiçisini məhv edib. Bununla bir daha sübut edib ki, ruhun gücü və Vətən sevgisi hər bir çətinliyi dəf etməyə qadirdir.

Elçin Şükürov Bakıda müqəddəs ruhların uyuduğu Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunub. Vətəni uğrunda həyatını qurban verən qəhrəmanların əbədi istirahət yeri olan bu xiyaban indi xalqın öz oğul və qızlarını ehtiramla yad etdiyi məkana çevrilib.

Xatirəsi əbədi olaraq qəlblərdə yaşayacaq

Azərbaycanı canından artıq sevən, vətəninə müdafiə etmək üçün həyatını fəda edən Elçin Şükürov onu hörmətlə yad edənlərin, o cümlədən ailəsinin həyatında əsl qəhrəman kimi silinməz izlər qoyub. Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan var, qədərbilən Azərbaycan xalqı var, Elçin Şükürov kimi qəhrəmanların xatirəsi əbədi olaraq qəlblərdə yaşayacaq.

Sevindirici haldır ki, qəhrəmanlığı ilə əbədiyyət qazanan zabit Elçin Şükürovun oğlu Vahid Şükürov da atasının qoyub getdiyi Vətən əmanətinə sahib çıxır, öz ölkəsinə və dövlətinə şərəflə xidmət edir. Dövlət Turizm Agentliyinin Qoruqları İdarəetmə Mərkəzinin sektor müdiri vəzifəsində çalışan Vahid Şükürov Azərbaycanın turizm potensialını, maddi-mədəni irsini beynəlxalq aləmdə tanıdır. O, əzmlə çalışır, əcnəbi dillərdə yazdığı məqalələrlə və ərsəyə gətirdiyi sənədli filmlərlə Vətəninin zəngin tarixini, nailiyyətlərini dünyaya çatdırır. Bununla da ataların canı-qanı bahasına göz bəbəyi kimi qoruduğu Vətəni övladlar daha da inkişaf etdirir, qurur, yaradır və əbədi yaşadır.

Vahid
Şükürov

“ÇOX İNSAN PULU İDARƏ EDƏ BİLMƏDİYİ ÜÇÜN YOXSULLAŞIR, PULU AZ OLDUĞU ÜÇÜN YOX”

PUL SİZİ İDARƏ ETMƏMƏLİDİR, SİZ PULU İDARƏ ETMƏLİSİNİZ!

Ölkəmizdə bir çox insan maliyyəyə “qazan-xərclə” yanaşması ilə baxır. Yəni, pul gəlir, dərhal xərclənir, sonda isə “artsa, qənaət edərik”, - deyə düşünür. Halbuki dünyada qəbul edilmiş düzgün maliyyə modeli bunun əksidir: əvvəl qənaət, sonra xərcləmə.

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

Pulu qazanmaq asandır, xərcləmək çətin. Bu fikrə ədəbiyyatlarda və sosial həyatda tez-tez rast gəlirik. Mütəxəssislər də təsdiqləyir ki, pulu qazanmaq qədər, onu düzgün xərcləmək də ciddi bilik və maliyyə savadı tələb edir. Çünki insanlar pulu əldə etməyi bacarsalar da, planlı və məqsədyönlü şəkildə xərcləməyi bacarmırlar. Bəs pulu düzgün idarə etməyin əsas şərtləri nədir?

“PUL QAZANMAQ FİZİKİ VƏ YA İNTELLEKTUAL ZƏHMƏTDİR”

Maliyyə eksperti İsmayıl Məmmədov “pul qazanmaq asandır, xərcləmək çətin” fikrinin çox doğru və bir az da acı olduğunu düşünür. Mütəxəssis bildirir ki, cəmiyyətimizdə insanlar gecə-gündüz çalışaraq pul qazanmağın yollarını axtarır, lakin bəzən qazandığını necə xərclədiyini belə hiss etmir: “Elmi dillə desək, insan beyni qazanmağa fokuslandığıca xərcləməyə qarşı ayıq olmur. Pul qazanmaq fiziki və ya intellektual zəhmətdir. Amma xərcləmək düşüncə, məsuliyyət, tərbiyə və bəzən özünə qarşı çıxmaq bacarığıdır. Çox insan pulu idarə edə bilmədiyi üçün yoxsullaşır, pulu az olduğu üçün yox”.

İsmayıl Məmmədov

BİR “KREDİT KARTI İLƏ ALINMIŞ” SEVİNC

Puldan düzgün şəkildə necə istifadə etməyə gəldikdə isə, maliyyə mütəxəssisi deyir ki, pul xərcləmək məsuliyyətlə və məqsədlə olmalıdır: “Pul elə bir qüvvədir ki, doğru istifadə edilsə, səni azad edə, səhv istiqamətə getsə, əsarətə sala bilər. “Hər xərclədiyin manat sənə gələcəkdə nə qazandırır?” sualı ətrafında düşünməliyik. Qənaət imtina deyil, seçimdir. Bəzən bir “kredit kartı ilə alınmış” sevinc gələcəyin “borc yükünə” çevrilir. Biz ailələrə və gənclərə öyrətməliyik ki, qənaət sadəcə pul saxlamaq deyil, sabahın rahatlığı, uşağının təhsili, ailənin sabitliyidir”.

PLAN, NƏZARƏT, MALİYYƏ SAVADLILIĞI VƏ İRADƏ...

Pul qazanmaqla onu idarə

etmək arasındakı fərqdən danışan mütəxəssis vurğulayır ki, pul qazanmaq iqtisadi aktivlik, onu idarə etmək isə həyat fəlsəfəsidir: “Eyni gəlirə malik iki insan düşünək. Biri illərlə mübarizə aparıb ev sahibi olur, digəri isə illərlə kirayədə qalır və nə vaxtsa “hara getdi bu pullar?”, - deyə düşünür. Fərq haradadır?

Plan, nəzarət, maliyyə savadlılığı və iradədə. Unutmayaq ki, pul sadəcə alət kimi qiymətlidir”.

ƏVVƏL QƏNAƏT, SONRA XƏRCLƏMƏ

İ.Məmmədov deyir ki, bizdə insanlar bəzən maliyyəyə “qazan-xərclə” yanaşması ilə baxır: “Yəni, pul gəlir dərhal xərclənir, sonda isə “artsa, qənaət edərik”, - deyə düşünür. Halbuki dünyada qəbul edilmiş düzgün maliyyə modeli bunun əksidir: əvvəl qənaət, sonra xərcləmə. Lakin problem yalnız metodda deyil, daha dərinə - düşüncə tərzimizdədir. “Qonşudan geri qalma” psixologiyası, “kim nə deyər” sindromu insanları real ehtiyacdən çox, sosial görüntüyə xərcləməyə yönəldir. Çox sadə, amma düşündürücü bir misal: bugünkü Azərbaycanda minimum əməkhaqqı 400 manat, orta əməkhaqqı isə 1000 manat ətrafındadır. Amma 50 qəpiklik basabas metroda və avtobusda 2000, 3000, hətta 5000 manatlıq kreditlə alınmış smartfonlarla gəzən insanları görmək artıq adiləşib. Daha acınacaqlısı, bu telefonların sahibləri bəzən zəng vurmağa, internet paketi almağa balans tapmırlar. Bunlar maliyyə düşüncəmizin struktur problemlərini göstərir. Bu gün öz gəlirindən yuxarı səviyyədə yaşamağa çalışan cəmiyyət, sabah müflisləşmək riski daşıyır. Əslində sual budur: biz maddi rifahə çatmaq istəyirik, yoxsa rifahın görünüşünü göstərmək? Bu vərdişlər dəyişməyincə, ailələrin maliyyə dayanıqlığı zəifləyəcək, ən acınacaqlısı isə, gənc nəsil də eyni psixologiya ilə böyüyəcək. Əgər biz bu vəziyyəti dəyişmək istəyırık, ilk növbədə maliyyə savadlılığı təhsilini orta məktəbdən başlatmalı, ailədə uşaqlara pulun dəyərini öyrətməli, sosial mediada məsuliyyətsiz israf həyat tərzini tərifi etməkdən imtina etməliyik. Unutmayaq, rəqəmlər dəyişmədən, düşüncə dəyişməz. Düşüncə dəyişmədən isə rifah, sadəcə şəkil çəkdiyimiz yalandır”.

PUL XƏRCLƏMƏYİN MƏNASIZ OLDUĞU BEŞ NÜANS

Maliyyə eksperti büdcə planlamasına haradan başlamağın yollarından da danışdı. Həmsöhbətimiz bildirir ki, bunun ilkin şərti özünə qarşı dürüst olmaqdır: “Özümə qarşı dürüst olmalı, “nə qədər qazanıram, nə qədər xərcləyirəm, nəyə xərcləyirəm?” suallarına cavab tapmalıyıq. Bir dəftər, bir qələm, ya da bir mobil tətbiq - fərq etməz, aylıq gəlirləri və xərcləri yazmaqla başlayın.

Sonra xərcləri “zəruri”, “arzuolunan” və “gərəksiz” olaraq təsnif edin. Ən vacibi isə maliyyə məqsədi qoyun. Bu məqsəd sizi həm ruhən, həm maliyyə baxımından yıxcam və motivasiyalı saxlayacaq. Maddi durumunu düzəltmək istəyən biri ilk olaraq sakit oturmalı və öz-özünə bir etiraf etməlidir: “Mən bu vəziyyətdən çıxmaq istəyirəm və dəyişməyə hazıram. Sonra isə hazırkı boreları və

öhdəlikləri qeyd edin. Qənaət etməyə dərhal başlayın, azdan başlamaq da bir başlanğıcdır. Pulsuz onlayn kurslardan, videolardan maliyyə savadlılığı öyrənməli, gəlir artırma yolları axtarmalısan. Əlavə bacarıq öyrənmək, freelans işləmək, ailə biznesi qurmaq və s. Pul sizi idarə etməməlidir, siz pulu idarə etməlisiniz”.

Pul xərcləmədə heyratəmiz nizam-intizamı və investisiyaları ağıllı şəkildə

yatırması ilə tanınan milyarder Uorren Baffet pul xərcləməyin mənasız olduğu beş nüansdan danışdı. Onun fikrincə, yeni avtomobillərə pul xərcləmək mənasızdır. Baffetin ikinci mənasız hesab etdiyi nüans yüksək faizli kreditlə alış-veriş etməkdir. Üçüncüsü, mərc oyunları və lotereya biletləridir. Digər iki nüans isə böyük evlər və mürəkkəb investisiyalardır.

QÜLLƏLƏR, PƏRİLƏR VƏ NAGILLAR ŞƏHƏRİ

Kopenhagen
Skandinaviya
və Baltıyanı
regiona
hava
qapısıdır.
Şəhərin
özünə-
məxsus
əyləncə
ruhu da var.
İnsanlar
qitənin ən
uzun
piyada
küçəsi
olan
Strogetdə
fəvvarələrin
ətrafında
toplaşaraq
gəzir, rəqs
edir,
mahnı
oxuyur və
əylənirlər.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

Bu qədər ev, bu qədər adam olan böyük şəhərdə xırdaca bir bağça üçün yer qalmır, ona görə də camaat evdə dibçəkdə çiçək bəsləməklə kifayətlənir. Bax, həmin şəhərdə iki yoxsul uşaq yaşayırdı, bağçaları da gül dibçəyindən bir az böyükdü...” Xatırladınız mı? Hans Kristian Andersenin məşhur “Qar kraliçası” nağılı belə başlayır. Bütün sərgüştərlərdən sonra iki dost - Kay və Gerda evə qayıdılar: “Sonra zənglər çaldı və onlar doğma şəhərlərinin zəng qüllələrini tanıdılar...”

Bu şəhəri birmənalı şəkildə müəyyən etmək olar: Kopenhagen. Krallar və tacirlər, kanallar və zəng qüllələri, pərilər və nağıllar şəhəri. Danimarkalılar paytaxtlarını “Böyük nağılçı şəhəri” hesab edirlər.

Kopenhagen Skandinaviya və Baltıyanı regiona hava qapısıdır. Şəhərdə bir əyləncə ruhu var. Qitənin ən uzun piyada küçəsi olan Strogetdə insanlar fəvvarələrin ətrafında gəzir, rəqs edir, mahnı oxuyur və əylənirlər. Kopphenagenə səyahətimin ilk günü Toun Hall Meydanında keçirilən musiqi festivalı zamanı əhval- ruhiyyənin necə yüksək olduğunu müşahidə etdim...

ƏN BAHALI ÖLKƏ

Danimarka unikal ölkədir və 406 adadan ibarətdir. Bəzi adalar bərə xətləri ilə bir-birlərinə bağlıdır. 2000-ci ilin yayında Kopenhagen ilə İsveçin Malmö şəhəri arasında bərə keçidini əvəz edən körpü fəaliyyətə başlayıb.

Ölkə sıx dəmir yolları şəbəkəsi ilə əhatə olunub.

Kopenhagenə yaxşı inkişaf etmiş ictimai nəqliyyat sistemi var - metro, avtobuslar, şəhər və şəhəratrafi əlaqə üçün birləşdirilmiş qatarlar. Taksilər çox bahadır. Ümumiyyətlə, Danimarka

Avropanın
ən bahalı
ölkələrindən

biridir. Məsələn, ictimai nəqliyyatda birtərəfli gediş 7.86 AZN-dir.

VELOSİPEDLƏRİN SAYI AVTOMOBİLLƏRDƏN VƏ PIYADALARDAN ÇOXDUR

Kopenhagen dünyanın velosiped paytaxtı adı uğrunda Amsterdamlı asanlıqla rəqabət apara bilər. Şəhərdə velosiped mədəniyyəti çox yüksəkdir. Velosipedlərin sayı avtomobillərdən və piyadalardan çoxdur. Yerli çoxsəviyyəli velosiped dayanacağı və metroda və şəhəratrafi qatarlarda velosipedçilər üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi vaqonlar var. Şəhərdə 400 kilometrən çox velosiped yolu mövcuddur. Avtobus turuna alternativ olaraq velosiped turları da keçirilir. Avtomobillər üçün verginin yüksək olması da velosipedə marağı artırır. Turistlərə 20 krona (2 dollar) velosiped icarəyə verilir. Velosipedi geri götürənə pulu geri qaytarılır. Yeri gəlmişkən, 1960-cı illərdə məhz Kopphenagendə avtomobillərin hərəkətinin qadağan olunduğu ilk piyada zonaları yaradılıb.

GÖZƏL TƏBİƏT VƏ ZƏNGİN TARİX

Danimarka gözəl təbiəti və zəngin tarixi olan kiçik bir ölkədir. Min ildən artıqdır ki, ölkə krallar tərəfindən idarə olunur. Turistlər səfərləri boyu adalara səyahət edir, kanal turlarına çıxır, Nyhavn kanalının sahili boyunca yerləşən rəngli evlərdən zövq alırlar.

Kopenhagenin “dəniz fasadı” - Andersenin hekayəsi əsasında abidələşən “Kiçik Su pərisi”nə baxmaq üçün hər gün yüzlərlə turist sahilə axışır.

Azad Kristianiya şəhəri - Danimarkanın tərkibindəki qeyri-rəsmi dövlət də turistlərin çox sevdiyi yerdir.

XOŞBƏXT ÖLKƏ VƏ SAKİNLƏRİ

BMT-nin Dünya Xoşbəxtlik Hesabatı, “Gallup World Poll”un araşdırmalarına görə, Danimarka “dünyanın ən xoşbəxt ölkəsi” reytingində demək olar ki, həmişə birinci yerdədir.

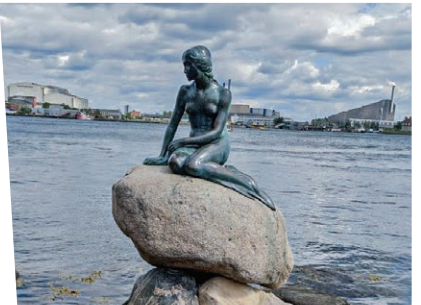
“Müasir danimarkalılar öz əcdadları vikinqlər kimi zəhmətkeş və bacarıqlıdır”, - deyərək 20 ildən çoxdur

Kopenhagenə yaşayan və restoranda çalışan türk məlumat verdi: “Düzdür, bu cəmiyyətdə kəskin tənhalıq problemi, yeni tanışlıqların çətinliyi, getdikcə artan depressiya halları var. Amma insanlar arasında bir-birlərinə etimad və güvən yüksəkdir. İnsanlar öz krallarını sevir, onu başqa insanlarla müzakirə etməyi xoşlamırlar. Cəmiyyətdə uşaqlara qarşı fiziki və ya emosional zorakılıq demək olar ki, yoxdur. Buna görə də Danimarkada ananın uşağa açıq şəkildə qışqırması və ya nəyəsə görə şillə vurmaları hallarının şahidi olmaq mümkün deyil”.

Son illər gələn miqrantlar ölkənin sosial həyatına təsir edə bilməyiblər. Küçələrdə dilənçilərə də, evsiz insanlara da, zibillikdə eşələnən yerli sakinlərə də rast gəlmək olur. Ancaq burada həyat sanki dünyadan təcrid olunmuş şəkildə, insanların bir-birinə aidiyyəti olmadan davam edir. İş saatları saat 16.00-17.00-da bitir. Hər iki valideynin uşaqlara və ailəyə kifayət qədər vaxt ayırmaq imkanı var. Danimarkada demək olar ki, hər kəs idmanla məşğul olur və ya ciddi bir hobbisi var. İnsanlar sistemlərini elə qura biliblər ki, iş onların bütün boş vaxtını və enerjilərini almasın.

BAHALI GEYİNMƏYƏ CAN ATMAYAN İNSANLAR

Danimarkalıların çox sadə evləri var. Evlərin pəncərəsində pərdə yoxdur və yalnız gül dibçəkləri üzə güldür. Geyimləri çox sadədir. Evlərin qarşısındakı skamyalara və ya küçələrdə, parklarda xüsusi şakflara geyinmədikləri əşyaları qoyurlar ki, başqaları istifadə etsin. Danimarkalılar bahalı avtomobil, soyuducu və ya telefon almağa çox da həvəsli deyillər, bahalı geyinməyə can atmırlar. Onlar məşhur dizaynerlərin yeni paltarından da xoşbəxt ola bilirlər. Məsələn, burada insanların işlənmiş məişət əşyaları, oyuncaqlar və paltarlar satdığı marketlər çox yayılıb. İşlənmiş əşyaları alıb-satmaq ayıb deyil.

TARİX, SİYASƏT VƏ İNSAN FACİƏSİ

“Şah Abbas Namə” təkcə bir dövlətin güc salnaməsi deyil, həm də insan həyatında yaşanan mənəvi-psixoloji dramdır. Bu tamaşada şahmat oyunu siyasətin sərt reallığını simvollaşdırır, insanın iradəsi ilə taleyin labirentlərində mübarizəsini göstərir.

XANIM
AYDIN

Azərbaycan Dövlət Milli Gənc Tamaşaçıları Teatrında təqdim olunan “Şah Abbas Namə” tamaşası dramaturq İlqar Fəhminin eyni adlı əsəri əsasında qurulub. Rejissor Nicat Kazımovun səhnələşdirdiyi tamaşa son dövrlərdə izlədiyim ən güclü, emosional və dərin mənəvi teatr nümunələrindən biridir. Əsər təkcə Şah Abbasın həyatını deyil, həm də insan taleyi, daxili mübarizəsi və hökmdarlıq ruhunu ustahqla birləşdirir. Burada hökmdarlıq fəlsəfəsinin dərin qatları üzə çıxır. Makiavelli təfəkkür tərzini təsdiqləyir: “İnsanları başqa cür idarə etmək mümkün deyil”.

ŞAHMAT LÖVHƏSİ ÜZƏRİNDƏ TARİXİ DRAM

Tamaşa başladığı andan Şah Abbasın taleyi şahmat oyunu kimi təqdim edilir. Səhnədə piyadalar, atlar, fil və vəzir tarixin canlı iştirakçıları kimi hərəkət edirlər. Ağlarla qaraların mübarizəsi sadəcə rənglərdən ibarət deyil, taleyin görünməz, qətiyyətsiz əlləri onları irəli aparır. Bu metaforik quruluş tamaşaçıya hakimiyyət və siyasətin nə qədər mürəkkəb olduğunu, insanın taleyə nə qədər bağlılığını hiss etdirir.

Rejissorun bu konsepsiyası əsərin məğzini səhnədə parlaq şəkildə canlandırır. “Şah Abbas Namə”nin hər səhnəsi, hər dialoqu şahın daxili dünyasının qapısını açır,

onu insan, hökmdar və faciəvi bir obraz kimi təqdim edir.

DÖRD ŞƏXSİYYƏT - DÖRD HƏYAT MƏRHƏLƏSİ

Tamaşa dörd pərdəlidir – Şah Abbasın həyat yolu dörd fərqli mərhələdə təqdim olunur: uşaq, gənc, yetkin və qoca. Hər mərhələni səhnədə fərqli aktyorlar canlandırır: Mirsənan Kazımov (uşaq), Niyaz İlyasov (gənc), Elnur Kərimov (orta yaş) və Qurban İsmayilov (qocalıq). Bu seçim tamaşaya unikal psixoloji dərinlik verir. Sanki hər bir pərdə ayrıca bir əsərdir.

Uşaq Abbas anasının qucağında qorxu və tələş içindədir, onun içində yaşadığı ən böyük qorxu - ölüm ehtimalı, bəlkə də həyatının ən böyük travmasıdır. Bu qorxu, arxa planda səhnənin fonunda zaman-zaman nümayiş etdirilən vizual elementlərlə dəstəklənərək, şahın bütün həyatını müşayiət edir. Taxta çıxan kimi bu qorxu daha da aktivləşir və Abbas ölümə şahmat oynayan, amansız, qanlı hökmdara çevrilir.

SİYASƏT VƏ AİLƏ

Şah Abbasın hökmdarlığının ilk mərhələsini əks etdirən birinci hissədə

o, ağ geyimdə səhnəyə çıxır. Ağ - ədalət, inam və günahsızlıq rəngidir. Gənc və yetkin Şah Abbas isə qırmızı və firuzəyi rənglərdə təəcəssüm olunur. Qırmızı - döyüşlərin, qurbanların, qanlı qərarların, firuzəyi isə möhkəmlənmiş hakimiyyətin və əzəmətin simvoludur. Bu mərhələdə şah, öz qəlbindəki qaranlıq qorxularla mübarizə aparır, həm dövlətini, həm də səltənətini qorumaq üçün ailəsinə də qıyır. Oğlunun edamı, digər övladlarının zindana atılması və gözlərinin çıxarılması şahın qəddar siyasətinin bariz nümunəsidir. Bu qanlı hakimiyyət yolu tamaşada həm insanın

zəifliklərinə, həm də hakimiyyətin sərt qanunlarına işıq tutur. Şah Abbasın özünü Allahla müqayisə etməsi, dostlarının və yaxınlarının xəyanətinə amansızlıqla cavab verməsi bu obrazın mürəkkəbliyini daha da artırır.

QOCALIQ YÜKÜ VƏ QƏDDAR QƏRARLAR

Tamaşanın son pərdəsində qara libaslı, ayaqlarını sürüyərək hərəkət edən qoca Şah Abbas həyatın faniliyini dərinlən anlayandan, amma dövlət və səltənət üçün soyuqqanlı

qərarlar verməkdən çəkinməyən hökmdardır. Burada şahın həyatının ən ağır yükü - taxt-tacın qiymətini qanla ödəməsi və bunun ağırlığını çiyinlərində daşıması göstərilir. Bu mərhələdə şahmat oyununda şahın nəvələri arasında varis seçimi səhnəyə gətirilir. Şah varis olaraq onu ən çox sevən, şeirlər yazan nəvəsini yox, hiyləgər, güc və siyasi bacarığı olan digər nəvəsini seçir. Bu, səltənətin qorunması üçün sərt və acı seçimlərin labüdü olduğunu göstərir.

AKTYOR OYUNU VƏ YARADICI KOMANDA

Tamaşanın gücü aktyorların səhnə performansında da özünü göstərir. Hər aktyor obrazı yalnız oynamaqla kifayətlənmir, onun psixoloji qatlarını, daxili mübarizəsini, qorxularını və qətiyyətini tamaşaçıya çatdırır. Sənan Kazımlı, Niyaz Qasımov, Qurban İsmayilov, Elnur Kərimov və digər aktyorlar öz rollarına ruh qatır, səhnəni sözün əsl mənasında yaşayırlar. Musiqi tərtibatçısı Aygül Quliyevanın, quruluşçu rəssam Mustafa Mustafayevin, rejissor Səbinə Məmmədşadənin, rejissor assistentləri Fuad Cavadşadənin, Nəsimə Cənəliyevanın və digər yaradıcı heyət üzvlərinin zəhmətləri tamaşanın yüksək səviyyədə tamamlanmasına xidmət edir. Fikrət Əmirovun “Kor ərəbin mahnısı” kimi musiqi seçimi tamaşanın duyğusal atmosferini tamamlayır, şahın taleyindəki kədər və fədakarlıq hissini artırır.

QADIN RUHU VƏ ANANIN KÖLGƏSİ

Ana obrazı ancaq səs və fonda görüntü ilə tamamlanır. Yeni qadın obraz səhnədə görünmür. Lakin qadın ruhu - ananın qoruyucu, sığınacaq kimi təsiri hər səhnədə özünü göstərir. Şah Abbasın uşaq

travmasının və qorxularının mənbəyi ananın varlığıdır. Bu obraz şahın həyatının hər mərhələsində onun daxili sığınacağı və qurtuluş məkanı kimi arxa planda davamlı yer alır.

“Şah Abbas Namə” təkcə bir dövlətin güc salnaməsi deyil, həm də insan həyatında yaşanan mənəvi-psixoloji dramdır. Bu tamaşada şahmat oyunu siyasətin sərt reallığını simvollaşdırır, insanın iradəsi

ilə taleyin labirentlərində mübarizəsini göstərir. İlqar Fəhminin dərin dramaturgiyası ilə Nicat Kazımovun rejissorluğu birləşərək, həm tarixi, həm də bəşəri mövzuda zəngin, çoxqatlı teatr əsəri yaradır.

“Sabah”ın bəxtinə çox güclü komandalar düşüb. Püşkatmaya 3-cü səbətdən qatılan komanda təsnifat mərhələsinin qalibi, Çexiyanın “Nimburk” və Almaniya təmsilçisi “Alba Berlin”lə üz-üzə gələcək.

Ən güclülərin arasında

Növbəti mövsüm Azərbaycan basketbolu tarixinə düşəcək. Belə ki, son ölkə çempionu “Sabah” FIBA bayrağı altında Avropada keçirilən klublar arasında ən yüksək yarış olan Çempionlar Liqasında iştirak edəcək. Bu, Azərbaycan basketbolu tarixində ilkdir. Son illər ölkəmizdə basketbol inkişaf dövrünü yaşayır. 2022/23 mövsümündə bir neçə illik fasilədən sonra Azərbaycan çempionatı bərpa olundu. Bundan sonra həm aşağı yaş komandalarında, həm əsas millidə, eləcə də qadın yığmasında və 3x3 basketbol komandalarında dirçəliş başladı. Ölkə çempionatında isə “Sabah” fırtınası əsir. Son 3 mövsümün çempionu olan paytaxt təmsilçisi Azərbaycanı avrokuboklarda da layiqincə təmsil edir.

18 İLLİK HƏSRƏTİN SONU

“Sabah” Basketbol Klubu olduqca gəncdir. Klub 2022-ci ilin sentyabrında yaradılıb. Həmin ildən Azərbaycan Basketbol Liqasında çıxış etməyə başlayan bəhşlər ilk mövsümündə çempion olaraq 18 illik fasilədən sonra ilk dəfə ölkəmizi FIBA Avropa Kubokunun təsnifat mərhələsində təmsil etmək hüququ qazanıb. Əsas missiyası ölkəmizdə basketbol idman növünə olan marağın artırılması və ölkəmizin beynəlxalq arenalarda uğurla təmsil olunması olan klub turnirin təsnifat mərhələsində bütün oyunlarda qalib gələrək sözügedən yarışın müntəzəm mövsümündə iştirak etmək hüququ əldə edib.

2023/2024 mövsümündə də Azərbaycan Basketbol Liqasının qalibi olan “Sabah” Azərbaycan basketbolu tarixində ilk dəfə ölkəmizi FIBA Çempionlar Liqasında təmsil edib.

Heyəti ulduz basketbolçularla dolu olan “Alba Berlin”

Digər rəqib “Alba Berlin” barədə ayrıca bəhs etməyə ehtiyac var. Klub Avropanın ən nəhəng komandalarından biridir. 11 dəfə Almaniya çempionu, bir o qədər də ölkə kubokunun qalibi adını qazanan klub avrokuboklarda ciddi nəticələr əldə edib. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, berlinlilər son 6 mövsümdə Avroliqanın müntəzəm mövsümündə yarışmışlar, hətta bir dəfə ən güclü 16 komanda arasında düşməyi bacarıblar.

Tarixi ərzində FIBA Korats Kubokunu qazanan Almaniya təmsilçisi iki dəfə də Avropa Kubokunun gümüş medallarını əldə edib. Heyəti ulduz basketbolçularla dolu olan “Alba Berlin” növbəti mövsüm üçün Çempionlar Liqasının əsas favoritlərindən hesab olunur.

“Mübarizə apara bilərik”

FIBA ÇL-də müntəzəm mövsüm oktyabrın 7-də start götürəcək. Ona qədər komandamızın qrupdakı sonuncu – üçüncü rəqibinin kimliyi də dəqiqləşəcək. Hələlik o bəllidir ki, “Sabah” xüsusən təcrübə baxımından qrupdakı rəqiblərindən geri qalır. Lakin komandanın Rimas Kurtinaytis kimi təcrübəli məşqçisi var. Litvalı çalışdırıcı hesab edir ki, rəqiblər nə qədər güclü olsalar da, “Sabah” onlarla mübarizə aparmaq gücündədir: “Alba Berlin” 24 illik fasilədən sonra yenidən FIBA bayrağı altında çıxış edəcək. Bu komanda uzun illər boyunca Avroliqanın daimi sakini olub. Məncə, turnirin favorit komandalarından biridir. “Nimburk”-a gəlinə, bu komanda daha öncə FIBA Avropa Kubokunda “Sabah”ın rəqibi olub. İntizamlı, heyəti keyfiyyətli

basketbolçulardan ibarət komandadır. Ötən mövsüm ÇL-də 1/4 finala kimi irəliləyiblər. Təsnifat mərhələsində yer alan potensial rəqiblərimiz arasında da yaxşı komandalar var. Mən Fransa təmsilçisi “Elan Şalon”-da oyunçu kimi çıxış etmişəm. Bir söz, ÇL-də zəif rəqib yoxdur. Bizim rəqabətə davamlı heyətimiz formalaşır. Bu komandalarla mübarizə apara bilərik”.

Həqiqətən, “Sabah”ın Endər Poladxanlı, Hassani Qravett, Klavs Kavars kimi təcrübəli və özlerini sübut etmiş basketbolçuları var. Lakin ÇL-in müntəzəm mövsümünü tamam yeni səviyyədir. Orada uğurlu çıxış etmək üçün heyətin gücləndirilməsinə ehtiyac olduğu dəqiqdir. Klub artıq transfer fəaliyyətinə başlayıb. Oktyabra qədər daha güclü “Sabah” formalaşacaq. İstənilən halda, bu, ilk mövsümdür və komandadan gözləntiləri çox yüksək etməyin faydası yoxdur. Hələlik “Sabah” təcrübə qazanmalı, yaxşı oyunla özünü göstərməyə çalışmalıdır.

